

Slovenski št. 10 v čebelar

letnik CXVII – oktober 2015

ISSN 0350-4697

**Apimondia
podprla slovensko
pobudo za Svetovni
dan čebel!**

Moja izkušnja s kakovostno shemo SMGO

Učinkovitost sublimiranja Api-Bioxala v AŽ-panju

Čebelarstvo v Varstveno-delovnem centru Črnomelj

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME ČEBELARSTVO - TRGOVINA

MATIČNA REŠETKA

PLASTIČNA TESTNA MREŽA

PLASTIČNO OBEŠALO

SP. IN ZG. OKENCE

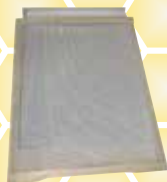
IZOLACIJSKA PENA

PREČNE ZAPORE

SATNIKI

LESENA TESTNA MREŽA

OJAČANA RAZSTOJIŠČA

SATNICE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

APIS M&D®

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
16.00-18.00

Oktober bo trgovina
ob sobotah zaprta.
apis.md@siol.net

AŽ-PANJI 10-SATNI

TRIETAŽNI AŽ-PANJ

PREDELAVA
VOSKA V
SATNICE
SAMO 0,95 EUR/KG

SATNIKI:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN,
ZBIT
LR-STANDARD
LR 2/3

PRAŠILEC
AŽ 5-IN 7-SATNI

GRELNICI ZA
MED 187 EUR

KAKOVOSTNA RSF-
TOČILA

STANDARDNI LR-
IN DVOTRETINJSKI
LR-PANJ

ŽICA ZA SATNIKE
250 g RSF - 4,8 EUR
250 g CINKANE - 2,5 EUR

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,95 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Odkupujemo vosek po največ 7,00 EUR/kg. Po poprejšnjem dogovoru je izplačilo mogoče takoj.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

ČZS letos že peto leto zapored razpisuje natečaj za izbor občine, ki je najprijaznejša do čebel. Poglavitni namen natečaja je spodbuditi lokalne skupnosti k razmišljanju in izvajanju aktivnosti, s katerimi bodo prispevale k ohranjanju okolja in društvene dejavnosti. Cilj natečaja je predvsem ozaveščanje lokalnih skupnosti, saj le z informiranimi občinami lahko dosegamo premike, ki vplivajo na okolje in življenje lokalnih prebivalcev, s tem pa tudi na njihov napredek. Tudi natečaj »Čebelam najbolj prijazna občina« ima za sluge za to, da se stvari premikajo na bolje.

In premiki so že opazni. Nekaterne občine svoje javne površine in parke že zasajajo z medovitimi rastlinami, vzpostavljajo in urejajo čebelarke učne poti, dejavno sodelujejo s čebelarji pri izvedbi projektov, sodelujejo pri medenem zajtrku, organizirajo medene tržnice, objavljajo članke o čebelarstvu v lokalnih glasilih, finančno pomagajo čebelarskim društvom, uporabljajo medene izdelke lokalnih čebelarjev za protokolarna darila in še bi lahko naštevali ... To so resnično dobre prakse povezave lokalne skupnosti z delovnim društvom, vendar si v ČZS prizadevamo, da bi bilo takšnega sodelovanja še več.

Prav zaradi tega je letošnji natečaj za izbor občine, ki je najprijaznejša do čebel, nekoliko spremenjen. Vsa leta doslej so se namreč na natečaj prijavljale občine same, letos pa smo sklenili, da so najbolj verodostojni presojevalci sodelovanja z lokalno skupnostjo pravzaprav ČD. In tem je letos prepuščeno, da svojo občino predlagajo za »Čebelam najbolj prijazno občino 2015«. Seveda so dovoljene tudi kritike, saj je namen natečaja izboljšanje sodelovanja.

Društva bodo prijavi obrazec našla na spletni strani ČZS. Izpolnjenega posredujte na ČZS najpozneje do 30. oktobra 2015 s pripisom »Za Čebelam prijazno občino 2015«. Posredujte nam svoje predloge, kajti samo s skupnim prizadevanjem lahko prispevamo k boljšemu sodelovanju med lokalnimi skupnostmi in ČD.

Nataša Lilek,

svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Fotografija na naslovnici: Starinski čebelnjak v Španiji. Nominirana fotografija za mednarodnega natečaja čebelarske fotografije Čebelarke zveze Slovenije 2014.

Foto: Agustín Arias Martínez, Španija

UVODNIK

Nataša Lilek:	317
OBVESTILA ČZS	318
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Vlado Augustin: Učinkovitost sublimiranja Api-Bioxala v AŽ-panju	319
Prof. dr. Vlasta Jencič in dr. Metka Pislak Očepel: Azijski sršen (<i>Vespa velutina nigrithorax</i>)	320
Tomaz Samec: Strokovna razprava o osnovni odbiri in Dan kranjske čebele	322
Franc Šivic: Novice iz sveta	324
IZ PRAKSE ZA PRAKSO	
Aleš Peček: Moja izkušnja s kakovostno shemo SMGO	325
Maksimilijan Pilko: Satno držalo	326
DELO ČEBELARJA	
Mag. Marko Hrastelj: Čebelarjeva opravila v oktobru	326
ZDRAVJE ČEBEL	
Mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za oktober	328
ČEBELJE PAŠE	
Jožica Golob-Klančič: Jeseni sadimo za več prihodnjih let	330
Franc Šivic: Izboljšajmo čebeljo pašo	331
ZGODOVINA ČEBELARSTVA	
Simon Plestenjak: Zgodba o afrikaniziranih čebelah v Latinski Ameriki	333
ODMEVI	337
APITERAPIJA	338
JEZIKOVNI KOTICEK	339
PREDSTAVITEV ČEBELARJA	339
OBLETNICE	340
ČEBELARSKI TURIZEM	340
DOGODKI IN OBVESTILA	341
OBVESTILA CZS	345
MALI OGLASI	354
V SPOMIN	356

INDEX

EDITORIAL

Nataša Lilek:	317
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	318
Vlado Augustin: The Efficiency of Sublimation of Api-Bioxala in AŽ-hive	319
Prof. Vlasta Jencič, DSc and Metka Pislak Očepel, DSc: Asian Hornet (<i>Vespa velutina nigrithorax</i>)	320
Tomaz Samec: Round Table on the Basic Selection and Carniolan Bee Day	322
Franc Šivic: World News	324
PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE	
Aleš Peček: My Experience with Quality Scheme SMGO	325
Maksimilijan Pilko: Comb Holder	326
BEEKEEPER'S WORK	
Marko Hrastelj, MSc: Beekeeper's Tasks in October	326
BEES' HEALTH	
Mira Jenko Rogelj, MSc, DVM: Veterinary Advice for October	328
HONEYBEE FORAGE	
Jožica Golob-Klančič: In the Autumn we Plant for the next Several Years	330
Franc Šivic: Let's Improve Honeybee Forage	331
HISTORY OF BEEKEEPING	
Simon Plestenjak: The Story of Africanized Bees in Latin America	333
RESPONSES	337
APITHERAPY	338
LINGUISTIC SECTION	339
PRESENTATION OF A BEEKEEPER	339
ANNIVERSARIES	340
BEEKEEPING TOURISM	340
NEWS AND EVENTS	341
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	345
SMALL ADS	354
IN MEMORIAM	356

Apimondia podprla slovensko pobudo za razglasitev Svetovnega dneva čebel!

Po kongresu v Južni Koreji počasi zbiram občutke ... Komaj dojemam, da bo odslej ves »čebelarški svet« praznoval čebelarški praznik na rojstni dan Antona Janše – 20. maja. Čebelarji smo namreč ta dan soglasno potrdili za Svetovni dan čebel (SDČ) in glede na odzive na kongresu Apimondie bomo 20. maja 2016 že po vsem svetu praznovali čebelarški praznik. No, slovenski čebelarji imamo na ta dan svoj praznik že več kot desetletje.

Pot do razglasitve SDČ v okviru OZN pa bo še dolga. Verjamem, da bo »politika« vsega sveta sledila enotnemu mnenju čebelarjev in 20. maj čim prej razglasila za SDČ. **Že to, da nas je podprl ves čebelarški svet, je nepojmljivo, zahvala za to pa gre predvsem številnim generacijam slovenskih čebelarjev, ki so globoko zaznamovale svetovno čebelarstvo.**

Kot pobudnik pa se vse večkrat sprašujem:

- ali se sploh zavedamo pomena razglasitve SDČ na dan rojstva slovenskega čebelarja,
- ali bomo čebelarji to znali izrabiti za večjo ozaveščenost javnosti o pomembnosti čebel in uživanje čebeljih pridelkov,
- ali se bo naša država tudi v prihodnje zavedala pomembnosti čebel in izvajala vse potrebne ukrepe za ohranitev kranjske čebele,

Pobuda sprejeta soglasno

Pobuda slovenskih čebelarjev, da bi 20. maj razglasili za SDČ, je bila na glasovanju generalne skupščine Apimondie – Mednarodne zveze čebelarških zvez, ki se je sešla v okviru 44. mednarodnega kongresa Apimondie v Daejeonu v Južni Koreji, soglasno sprejeta v sredo, 16. septembra 2015. »Čebelarški svet« je torej 20. maj razglasil za svetovni dan čebel in s tem za čebelarški praznik! Po pridobitvi podpore celotne svetovne čebelarške javnosti na najvišji ravni je tako odprta pot k sprejetju pobude pri Organizaciji združenih narodov. Pobudo sta na skupščini predstavila g. Boštjan Noč, predsednik ČZS, in dr. Peter Kozmus, strokovni vodja PRO. Po predstavitvi in soglasnem sprejetju pobude se je dozdejšnji predsednik Apimondie g. Gilles Ratia zahvalil ČZS za vse delo, ki ga opravlja v dobro čebel. Poudaril je, da bomo pot k razglasitvi SDČ pri Organizaciji združenih narodih nadaljevali skupaj. Novi predsednik Apimondie Philip McCabe je ob tem dejal, da čestita Sloveniji za krasno pobudo, in dodal, da ji bo pri nadaljnji promociji pomagal, kolikor bo v njegovi moči. **MB**

Foto: Arhiv ČZS

- ali se zavedamo neprecenljive vrednosti kranjske čebele,
- ali znamo Antona Janšo povzdigniti v »čebelarškega Mozarta« in ali bomo znali izdelati takšne čebelarške turistične spominke, da bodo ti prepoznavni spominki Slovenije,
- ali znamo narediti Janšev medenjaka, Janševo panjsko končnico, Janševo medico ...,
- ali znamo s prepoznavnostjo Antona Janše predstaviti Slovenijo kot čebelarško deželo, kajti čebelarška dežela je simbol čistega okolja, čisto okolje pa je temelj za pridelavo kakovostne hrane, zdravo življenje in zdrav način preživljanja prostega časa,
- ali znamo SDČ izkoristiti tudi za promocijo slovenske hrane,
- ali znamo ta dan vključiti v promocijo slovenskega turizma, saj je čebelarstvo, ki zajema vse poglede trajnostnega razvoja, idealno za promocijo »zelenega« turizma. *Boštjan Noč, predsednik ČZS*

Predstavitve apiturizma na Apimondii v Južni Koreji

Na generalni skupščini Apimondie 2015, ki te dni poteka v Južni Koreji, je ga. Tanja Arih Korošec iz turistične agencije Aritours, ki v sodelovanju s ČZS razvija apiturizem, predstavila inovativno slovensko idejo razvijajočega se čebelarškega turizma. Posnetek njene predstavitve si lahko ogledate na povezavi: <https://www.facebook.com/peter.kozmuskis/videos/1685565941679000/?pnref=story>.

Ga. Tanja Arih Korošec je tako s svojo predstavitvijo kot z delovanjem nasploh premaknila mejnike v apiturizmu in to ji priznava ves svet. Mogoče še najmanj doma v Sloveniji. Zdaj je na vseh nas, da izkoristimo vso to promocijo! Ge. Tanji iskrena hvala za promocijo čebelarstva in Slovenije!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Učinkovitost sublimiranja Api-Bioxala v AŽ-panju

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Oksalna kislina je ena izmed tistih organskih kisljin, ki jih je na podlagi seznama dovoljenih učinkovin v evropski farmakopeji tudi v Sloveniji uradno dovoljeno uporabljati za zatiranje varoj pri čebelah. V skladu z zakonskimi predpisi imajo pri uradni uporabi zdravil prednost tista, ki so registrirana na območju EU. V skupnem evropskem prostoru obstajajo trije proizvajalci registriranih zdravil, ki vsebujejo oksalno kislino, in sicer v Italiji, Švici in Španiji. V Sloveniji uporabljamo zdravilo Api-Bioxal, t.j. akaricidni vodotopni prašek iz Italije.

Api-Bioxal je bil znanstveno preizkušen po dveh metodah zdravljenja: po metodi kapanja in metodi hlapenja oz. sublimiranja v različnih odmerkih. V raziskavi so ugotavljali učinkovitost sredstva in odpornost čebel proti njemu. Poskusi, ki so jih v Dadant-Blattovih panjih s sublimiranjem izvedli dr. Antonio Nanetti in drugi raziskovalci, so ob uporabi 2,3 g zdravila Api-Bioxal potrdili več kot 93-odstotno učinkovitost. Za sublimiranje so uporabili švicarski sublimator znamke Varro, saj je bil ta do tedaj edini registrirani pripomoček za sublimiranje oksalne kisline v Evropi.

Ker je bilo zdravilo preizkušeno z drugačnim sublimatorjem in v razmerah, ki jih ni mogoče primerjati z razmerami v Sloveniji, smo se na ČZS odločili sami raziskati učinkovitost Api-Bioxala in odpornost čebelje rase *Apis mellifera carnica* proti temu zdravilu v AŽ-panju in v slovenskih podnebnihih razmerah. AŽ-panj, v katerem čebelarji večina slovenskih čebelarjev, je predvsem manjši od DB-panja. To je bil tudi povod za hipotezo, da bi v AŽ-panju lahko za zatiranje varoj uporabili manjši odmerek tega zdravila, s čimer bi dosegli boljše ravnovesje med njegovo učinkovitostjo in škodo za čebele. Cilj naše raziskave je bil tudi testirati sublimator znamke Sirk, ki je lani uspešno prestopal vsa testiranja in pridobil SIQ-spričevalo o skladnosti (za oznako CE).

Po navodilih in protokolu za testiranje zdravila Api-Bioxal v AŽ-panjih, ki jih je za nas pripravil dr. Nanetti, eden izmed vodilnih svetovnih strokovnjakov na področju zatiranja varoj z oksalno kislino z inštituta CRA API v Bologni, smo decembra lani, pred začetkom poskusa, v čebelnjaku pregledali vse čebelje družine. Iz njega smo naključno izbrali 30 čebeljih družin, ki so zasedale štiri sate in so bile brez zalege. Razdelili smo jih v dve skupini, tako da je bilo v vsaki po 15 čebeljih družin:

- v skupini A smo varoje zatirali z 2,3 g zdravila Api-Bioxal,
- v skupini B pa z 1,2 g tega zdravila.

S sublimatorjem Sirk oz. sredstvom Api-Bioxal smo zatiranje varoj v izbranih čebeljih družinah po metodi sublimiranja izvedli decembra, ko je bila zunanja temperatura 7 °C. Po zatiranju varoj smo v vse panje vstavili testne vložke ter jih prihodnjih 14 dni vsak dan kontrolirali in šteli odpadle varoje. Za ocenitev učinkovitosti zdravila Api-Bioxal smo štirinajsti dan v čebeljih družinah izvedli še kombinirano zatiranje varoj z dvema različnima sintetičnima akaricidoma, in sicer s sredstvom Bayvarol, ki vsebuje učinkovino flumetrin, in Varidol, ki vsebuje učinkovino amitraz. Kljub temu da smo v čebeljih družinah, razdeljenih v skupini A in B, uporabili različni količini zdravila Api-Bioxal, se število odpadlih varoj ni občutno razlikovalo. Po zatiranju je namreč v obeh skupinah povprečno odpadlo po približno 200 varoj/družino.

Prav tako ocena učinkovitosti, ki je bila izračunana po formuli (Marinelli *et al* 2004): odstotek **učinkovitosti** = $100 \cdot A/B$

(A = število varoj, odpadlih po zatiranju z zdravilom Api-Bioxal; B = število varoj, odpadlih med celotnim poskusom), ne kaže na to, da bi bila posledica uporabe večje količine zdravila v čebeljih družinah skupine A njegova večja učinkovitost v primerjavi s čebeljimi družinami skupine B, pri katerih je bila uporabljena za polovico manjša količina zdravila Api-Bioxal. Razlika v učinkovitosti pri uporabi 2,3 g in 1,2 g tega zdravila je zgolj nekaj manj kot odstotek in je prikazana v Tabeli 1.

Foto: MB

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

Tabela 1: Pregled učinkovitosti zdravila Api-Bio-xal po skupinah

Panj	Učinkovitost Api-Bioxala	Min.	Max.
skupina A	94,4%	84,4%	97,6%
skupina B	93,7%	85,3%	95,5%

Med spomladanskim pregledom čebeljih družin iz obeh skupin med njimi nismo opazili občutne razlike. Vse družine so dobro prezimile, lepo so se razvijale in so imele v začetku aprila že po štiri sate pokrite zalege.

Sklep

Api-Bio-xal je primerno sredstvo za zatiranje varoj po metodi sublimiranja saj ima številne prednosti: je enostaven za uporabo, razmeroma poceni v primerjavi z drugimi sredstvi za zatiranje varoj, njegova uporaba je za čebelarje varna, majhna je tudi variabilnost med čebeljimi družinami v končni učinkovitosti. Med poskusom smo ugotovili:

– da je sublimator znamke Sirk primeren za sublimi-

ranje sredstva Api-Bio-xal in da z njim dosežemo primerljive rezultate,

- da po sublimiranju sredstva Api-Bio-xal za razliko od oksaldihidrata nastane v čaši sublimatorja usedlina, to pa moramo po štirih do petih sublimiranjih odstraniti z vodo,
- da ob uporabi 2,3 g zdravila Api-Bio-xal (po postopku sublimiranja) v AŽ-panju ne odpade veliko več varoj kot ob uporabi 1,2 g tega zdravila, torej učinkovitost večje količine ni veliko večja kot pri uporabi manjše količine tega zdravila,
- da čebelje družine v AŽ-panju dobro prenašajo sublimiranje ne glede na to, ali smo uporabili 2,3 g ali 1,2 g zdravila Api-Bio-xal, in da med njimi ni razlike pri prezimovanju.

Glede na ugotovitve tega poskusa se nam zdaj zastavlja vprašanje, ali bi bili lahko rezultati v naših razmerah podobno dobri tudi ob uporabi manjših količin zdravila Api-Bio-xal po metodi kapanja. ■

Azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*)

Vlasta Jenčič*, vlasta.jencic@vf.uni-lj.si, in Metka Pislak Ocepek**, metka.pislakocepek@vf.uni-lj.si

Azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*) je v Evropi tujerodna vrsta sršenov. Ta žuželka je ne samo nevaren plenilec čebelje družine, ampak ogroža tudi biotsko raznovrstnost, zato je njegov vnos v Evropo širši ekološki problem. Domovina azijskega sršena je območje Indije, Kitajske, Tajvana in Indonezije, vnos in širjenje po Evropi pa je značilna posledica globalne trgovine in globalnega spreminjanja okolja, ki ga je povzročil človek. V Evropi so azijskega sršena leta 2004 prvič opazili gojitelji bonsajev v kraju Lot-et-Garonne na jugozahodu Francije. Ker so bila takrat opažena gnezda, predvidevajo, da so bile hibernirajoče sršenje matice vnesene že kako leto prej skupaj z lončevino iz Kitajske, od koder jo gojitelji bonsajev redno uvažajo, oziroma v njeni embalaži. V Franciji se azijski sršen zelo hitro širi, dosegel je tudi že Španijo, Portugalsko, Belgijo, Nemčijo in Italijo. Na morebiten vnos azijskega sršena moramo biti zato pozorni tudi v Sloveniji.

Azijskega sršena ni težko prepoznati in ločiti od drugih sršenov. Je edini sršen, ki ima črno žametno telo z eno samo široko oranžno progno na četrtem obročku zadka in nežno rumeno progno na prvem obročku.

Tudi glava je črna, obrazni del pa je oranžen. Noge so na konicah oranžne. Evropski sršen je rdeče, črne in rumene barve, zadek pa je rumen s črnimi progami.

Gnezda, v katerem se razvija zalega, so tako kot pri evropskem sršenu tudi pri azijskem iz celuloze, le da so precej večja in na odročnejših krajih, zato jih težko opazimo. Vhod v gnezdo je pri azijskem sršenu veliko manjši in ob strani gnezda, pri evropskem pa je vhod v gnezdo precej večji in na dnu gnezda. Gnezdo azijskega sršena obstaja eno sezono, saj ga sršeni le izjemoma vnovič naselijo. Sršenje delavke in samci ter zadnja generacija ličink jeseni odmrejo, nova generacija spolno razvitih samičk in samcev pa se praši, tako da oprasene matice posamič ali pa v skupkih preživijo zimo. Čeprav je mladih oprasenih matic veliko, prezimijo le redke. Kolikor dlje je družina jeseni aktivna, toliko več je spomladi matic. Ena izmed pomembnih lastnosti sršenov – tudi azijskega – je, da so zelo prilagodljivi in da zato z lahkoto premagujejo različne okoljske spremembe. Spomladi, ko je dovolj topla, mlada matica na zaprtem zaščitenem mestu zgradi začetno, kot teniška žogica veliko gnezdo, vanj zaleže precej jajčec in poskrbi za hrano prvih ličink. Ko se po približno mesecu dni in pol razvijejo prve sršenje delavke, takoj začnejo skrbeti

* Prof. dr., Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta

** Dr., Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta

Azijski sršen – *Vespa velutina*

Meri od 17 do 32 mm, telo je po večini črne barve, na prvem zadkovem obročku (segmentu) ima ozko rumeno proggo, na četrtem zadkovem obročku (segmentu) ima široko oranžno proggo, oranžne barve so tudi konice nog in sprednji del glave.

Vespa velutina – azijski sršen

Foto: Internet

Vespa crabro – evropski sršen

Foto: Internet

Evropski sršen – *Vespa crabro*

Meri od 18 do 23 mm, zadek je blede rumen s črnimi progami, glava je spredaj rumena, na temenu rdeča, oprsje in noge so črne in rdečkastorjave barve

za graditev gnezda in hranjenje ličink. S povečevanjem števila delavk se povečuje tudi velikost gnezda, tako da primarno gnezdo preraste v sekundarno gnezdo, ki je po navadi zelo visoko na drevesu, zato ga opazimo le, če ga obletavajo sršeni, ki so sicer manj glasni kot evropski, ali šele jeseni, ko odpade

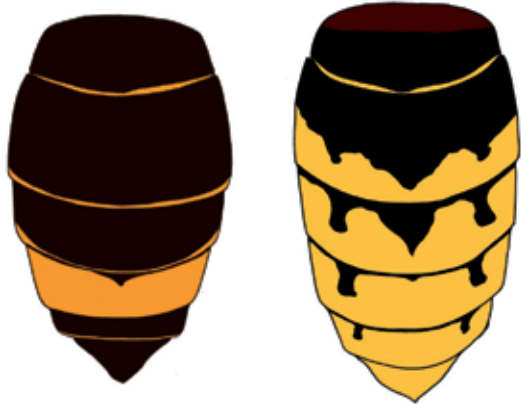
listje. To je tudi vzrok, da so v Franciji azijskega sršena opazili tako pozno. Gnezda so zelo velika, saj v premeru lahko merijo 80 cm, visoka pa so tudi 100 cm. Delavke živijo približno 30 dni. Azijski sršen za razliko od evropskega sršena ustavi vse svoje aktivnosti, ko pade mrak.

Vsi sršeni so plenilci čebel, prav gotovo pa je azijski najbolj strašljiv. Po podatkih iz literature azijski sršen v svoji domovini uniči čebeljo družino azijske čebele *Apis cerana*. Sršenje delavke napadejo čebele stražarke, vstopijo v gnezdo, ropajo ličinke in z njimi hranijo svoje. Tudi v Franciji je plenjenje azijskega sršena v čebeljih panjih in gnezdih drugih žuželk agresivnejše, kot so to opazili pri evropskem sršenu. Azijski sršeni prežijo na pašne čebele, ki se vračajo v panj. Ko jih ujamejo, jih prisilijo, da se spustijo na tla, tam pa jih paralizirajo. Odrasli sršeni čebelam odstranijo glavo, noge in krila, preostalo telo pa zgnetejo in grudice odnesejo v gnezdo ter z njimi hranijo ličinke. Napadi sršenov so zlasti pogosti proti koncu sezone, ko se zaradi vzreje novih sršenjih matic poveča potreba po sršenjih delavkah. Čebelarji so ugotovili, da so napadene čebelje družine po navadi zelo šibke in brez matice. V Franciji so sršeni doslej napadali samo pašne čebele, saj zaradi konstrukcije panjev in velikosti žrel ne morejo v panj.

V Aziji je azijska čebela proti sršenu razvila razmeroma učinkovite obrambne mehanizme. Čebele sršena obkrožijo, tako da nastane kompaktna kepa, v kateri je temperatura 45 °C, ki čebelam ne škodi, saj prenesejo celo 50 °C, sršen pa zaradi vročine pogine. Ta obramba je nekaj časa uspešna, pozneje pa čebelja družina zaradi teh dejavnosti lahko tako oslabi, da ne more več opravljati drugih nalog. Naravni sovražniki evropskega sršena so ptiči, na primer čebelar, sršenar, srakoper, tako da se bodo te ptice verjetno prehranjevale tudi z azijskim sršenom. V različnih zapisih po svetu najdemo tudi številna dramatična poročila o napadalnosti azijskih sršenov do ljudi. V svoji domovini so prav gotovo eni izmed najagresivnejših sršenov, še posebej pa so nevarni v bližini gnezda. Iz Japonske poročajo o približno 70 primerih smrti ljudi zaradi sršenjega pika, iz Francije pa doslej še niso poročali, da bi bili sršeni posebej napadalni do ljudi.

Dozdajšnja prizadevanja za izkoreninjenje azijskega sršena v Evropi niso obrodila sadov. Po vsej verjetnosti se bo treba nanj pripraviti ter čebelje družine ustrezno in učinkovito zaščititi pred njim. Zatiranje azijskih sršenov je zelo zahtevno, saj selektivne vabe, ki bi privlačile samo azijske sršene, zdaj šele preučujejo. Zelo uspešna zaščita pred njim je zožitev žrela. Seveda pa je treba iskati in uničevati sršenja gnezda. V literaturi je opisanih več metod, ki so različno izvedljive in tudi različno učinkovite. Uniče-

Foto: Internet

Zadek azijskega sršena Zadek evropskega sršena

vanje sršenjih gnezd je vsekakor zelo nevarno početje, zato morajo to delo opravljati usposobljeni in primerno zaščiteni ljudje, ki bodo znali poskrbeti ne samo za svojo varnost, ampak tudi za varovanje okolja in drugih živali, ki bi se hranile z mrtvimi sršenjimi ličinkami in delavkami, prepojenimi z insekticidi. Po-

maga tudi iskanje in uničevanje sršenjih matic v duplih in listju. ■

Viri:

- Barbet-Massin, M., in sod. (2013): Climate Change Increases the Risk of Invasion by the Yellow-Legged Hornet. *Biological Conservation*, št. 157, str. 4–10.
- Darrouzet, E., Gévar, J., Dupont, S. (2014): A Scientific Note About a Parasitoid That Can Parasitize the Yellow-Legged Hornet, *Vespa Velutina Nigrithorax*, in Europe. *Apidology: on line* <http://link.springer.com/article/10.1007/s13592-014-0297-y/fulltext.html>
- <http://www.cabi.org/isc/datasheet/109164>
- <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2014-009763&format=XML&language=EN>
- https://sites.anses.fr/en/system/files/Vespa%20velutina%20Identification%20Sheet%20MNH_2.pdf
- Mollet, T., de la Torre, C. (2006): *Vespa Velutina - The Asian Hornet*. *Bulletin Technique Apicole* št. 33(4), str. 203–208.
- Villemant, C., in sod. (2011): Predicting the Invasion Risk by the Alien Bee-Hawking Yellow-Legged Hornet *Vespa Velutina Nigrithorax* Across Europe and Other Continents With Niche Models. *Biological Conservation*, št. 144, str. 2142–2150.

Strokovna razprava o osnovni odbiri in Dan kranjske čebele

Tomaz Samec*, tomaz.samec@czs.si

V soboto, 20. junija 2015, je ČZS, JSSČ skupaj s pomurskimi čebelarji v Odrancih pripravila strokovno razpravo o osnovni odbiri in izločanju križancev ter Dan kranjske čebele.

V uvodu v svoje predavanje je **dr. Peter Kozmus** iz ČZS poudaril, da so za ohranjanje naše avtohtone kranjske čebele odgovorni tako vzrejevalci kot tudi čebelarji. Nato je predstavil lastnosti kranjske čebele, ki je zelo mirna, zato je razširjena tudi v urbanih čebelarstvih. Poleg tega dobro izkorišča paše, saj se je stoletja prilagajala našim razmeram. Njena zelo dobra lastnost je tudi zimska prekinitiv zaleganja, zato je to obdobje zelo primerno za nadzor nad varjaji. Poleg tega sta za kranjico značilna še buren spomladanski razvoj in zelo dobra orientacija v prostoru. Čebelarji moramo ohranjati našo čebelo, saj je ozemlje Slovenije njeno izvorno območje, na katerem se je stoletja prilagajala podnebnim in pašnim razmeram, ohranjati pa jo moramo tudi zaradi njenih dobrih lastnosti, ki jih cenijo domala po vsem svetu. Poleg tega smo sprejeli jasen rejski program za kranjsko čebelo, v katerega smo vključeni tako vzre-

* Svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

jevalci kot tudi čebelarji. Čebelarji ga izvajamo tako, da spremljamo in ugotavljamo obarvanost obročkov na zadkih čebel. Dr. Kozmus je ob tem predstavil tudi posamezne načine ugotavljanja križancev v čebeljih družinah. Eden izmed teh je npr. pomoč terenskih svetovalcev v čebelarstvu. Ob koncu je povedal še, kaj je treba storiti ob menjavi matic, in opozoril, da je skrb vseh čebelarjev pri osnovni odbiri ohranitev kranjske čebele.

G. Peter Podgoršek s Kmetijskega inštituta Slovenije je predaval o osnovah genetike v čebelarstvu. Kot pionirja genetike je izpostavil Gregorja Mendela in pojasnil t. i. Mendlovo dedovanje. Pri čebelah je genetika nekaj posebnega, saj se troji razvijejo iz neplojenega jajčeca. Čebele delavke so bolj sorodne med seboj kot z matico, ki se pari z več troji. Razložil je pomen izrazov »supersestre« pri čebelah in »prenos genov« med generacijami. Pozornost je namenil tudi kvalitativnim in kvantitativnim lastnostim pri čebelah, dednim deležem pri čebelah in vplivu okolja nanje. Ob koncu je odgovoril še na vprašanje, zakaj so čebele superorganizem, ki se je prilagajal in se še prilagaja okolju. Po njegovem biologija čebel sama

vodi k večji genetski variabilnosti, ki je sicer slaba za družino, a dobra za populacijo.

Dr. Stanko Kapun je v svoji predstavitvi vzreje gospodarskih matic poudaril, da so naši predniki veliko storili že s prodajo čebeljih družin po svetu. S tem je svet spoznal dobre lastnosti naše kranjske čebele, to pa je bila tudi dobra promocija, ki jo moramo ohraniti. Kot je še povedal, so lastnosti kranjske čebele, kot jih je podal dr. Kozmus, zelo pomembne pri gospodarski vzreji matic. Kakovost matice je sicer odvisna tudi od

čebelarja vzrejevalca, ki se želi približati tistemu, kar zna vzpostaviti posamezna čebelja družina. Podrobneje je pojasnil še, kaj so matičar, starter in plemenilnik. Ob koncu je opozoril, da morajo tako vzrejevalci kot tudi čebelarji spremljati obarvanost obročkov na zadkih čebel ter skrbeti za ohranitev naše čebele v tem prostoru, hkrati pa jo tudi širiti po svetu.

V razpravi je čebelarje zanimalo, ali bi bilo mogoče, da bi se naša čebela prilagodila varojam, ter kako fitosanitarna sredstva vplivajo na genski material pri čebelah. V razpravo se je vključil tudi g. Franc Šmerc ter svoje besede končal z mislijo, da moramo čebelarji stopiti skupaj in skrbeti za našo avtohtono kranjsko čebelo, ki je cenjena tudi zunaj meja naše države, in jo ohraniti.

Ob Dnevu kranjske čebele so bila vzrejevalcem matic podeljena priznanja za dosežke v selekciji v letu 2014. Priznanja so prejeli g. Ervin Ficko, g. Janez Dremelj in g. Bojan Donko. Po končanem uradnem delu so si udeleženci ogledali še vzrejalšče Kavaš. Sprejela jih je ga. Milena Kavaš ter gostom predstavila tehnologijo vzreje matic. Program strokovne razprave je tako obogatil še neposreden ogled vzrejalšča. Ob koncu naj se za veliko gostoljubnost zahvalim tako ČD Črensovci kot tudi g. Jožefu Tratnjaku. ■

TRGOVINA

Gospoka 3, 3000 Celje

~ Delovni čas ~

Pon.-pet. od 8.00 do 15.00
Sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00
Sobota od 8.00 do 12.00

PONUJAMO VAM:

- ~čebelarstvo zaščitno opremo, opremo in pribor
- ~sladkorne pogače
- ~med in ostale čebelje pridelke
- ~darilni program in kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov
- ~kozarec za slovenski med in ostalo embalažo

Možnost naročanja prodajnih artiklov po telefonu, faxu ali e-pošti.
Tel./faks: 03/544 17 23; mail: trgovina.cebелca@amis.net

ČEBELCA

Čebelarjem z veljavno članstvo izkaznico
ČZS priznamo 4 % popust ob nakupu
čebelarstvene opreme in pribora v vrednosti nad 50 EUR.

**ODKUPUJEMO
ČEBELJI VOSEK**

FTN d.o.o.

Nad izviri 34
2204 Miklavž na Dravskem polju

02/62-96-226

www.ftn.si

UGODNE CENE

Na zalogi tudi pokrovčki Ø 63 z motívom satja.

**Pokrovi Ø 82 mm že
od 0,074 €/kos.**

Delovni čas: od ponedeljka-petka od 8. do 14. ure

Novice iz sveta

Italija

Mateo Giusti z univerze v Pisi mi je sporočil, da je italijanska veterinarska inšpekcija v neki pošiljki slovenskega medu našla antibiotik kloramfenikol. Kot je verjetno znano večini čebelarjev, uporaba antibiotikov ni dovoljena niti Sloveniji niti v EU. V Italiji inšpekcija takšen med zapleni in ga pošlje v uničenje, stroške in poleg njih še visoko kazen pa mora plačati tisti, ki je onesnaženje medu povzročil. Italijanska veterinarska inšpekcija bo zdaj skušala ugotoviti, kdo je tako onesnažen med prodal v Italijo in kdo ga je pridelal.

Vir: e-pošta

Franc Šivic

Albanija

Od dežel v razvoju, ki sem jih obiskal v zadnjih letih, je po gospodarski rasti brez dvoma na prvem mestu Albanija. Največ zaslug za očitno vsesplošno napredek imajo tisti Albanci, ki živijo in delajo v tujini in ki jih je po nekaterih ocenah več kot dva milijona. Svoje prihranke pošiljajo domov, delno za potrebe svojih družin, preostalo pa namenjajo za različne razvojne projekte.

Napredek je viden tudi v čebelarstvu. Od leta 1991, ko se je končala diktatura Enverja Hodže, se je pridelava medu s prvotnih 450 ton povečala na več kot 2500 ton (leta 2014), število čebeljih družin pa se je v istem obdobju s 40.000 povečalo na 250.000. Eden izmed spodbujevalcev albanskega čebelarstva so prav gotovo nenavadno visoke cene medu, saj stane 1 kg cvetličnega medu kar 8 EUR, torej podobno kot pri nas, kljub temu da je povprečna mesečna plača v tej državi zgolj 230 EUR. Medu ne izvažajo, temveč vsega porabijo doma.

Pridelujejo predvsem kostanjev in cvetlični med. Kostanjevih sestojev sem vse od skrajnega juga do severne meje s Črno goro zares videl neverjetno veliko. Po večini čebelarijo v LR-panjih s čebelo, ki je zelo podobna naši sivki, vendar je nekoliko križana z italijansko in makedonsko čebelo. Čeprav sem se kar pogosto smukal okoli panjev, me ni pičila niti ena. Zanimalo me je, kako obvladujejo bolezni čebel in še posebej varozo. Pogovarjal sem se s številnimi čebelarji in vsi so mi odkrito povedali, kaj vse dajejo v panje, da obdržijo žive in zdrave čebelje družine. Proti hudi gnilobi uporabljajo antibiotik oksitetraciklin, proti noseimi pa fumidil B, ki sta pri nas in v EU prepovedana. In kako zatirajo varoje? Zelo različno. Pri nekem čebelarju sem videl nekakšne želatinaste kolačke s premerom 8 cm, ki jih po zadnjem toče-

Foto: Franc Šivic

Karafil Elezaj (na fotografiji) je po narodnosti Grk, ki z več sto panji čebelarji v bližini mesta Himare ob zelo prometni magistrali, ki pelje ob Jonskem in Jadranskem morju od juga Albanije do severa. Njegov med po večini kupujejo turisti.

nju položijo na plodiščne sate. Ker čebelar ni vedel, kakšna aktivna snov je v tem pripravku, sem ga prosil, naj mi pokaže embalažo, v kateri je dobil zdravilo, menda od lokalnega veterinarja. V priloženem navodilu je v španščini pisalo, da je trgovsko ime za to zdravilo ABvarC in da je aktivna snov v njem kumafos. V panju ga pustijo 35 dni, po tem obdobju pa ga čebele že povsem raznesejo po gnezdu. Pri nekem drugem čebelarju sem našel še neko argentinsko sredstvo proti varojam na podlagi kumafosa, poimenovano Cumavar, tretji pa uporablja zdravilo na podlagi aktivne snovi malation, proizvedene v Jordaniji. Večina čebelarjev se ne zaveda, da je njihov med zelo onesnažen in da vsebuje tudi snovi, ki v EU niso dovoljene. Verjetno se tega ne zavedajo niti veterinarji, saj čebelarjem prodajajo dobesedno koktajle antibiotikov, kot so tetraciklin, sulfamidi in fumagilin.

Ko sem se vrnil domov, sem se o svojem obisku v Albaniji pogovarjal s prijatelji čebelarji iz Italije. Bil sem presenečen, ko so mi povedali, da dobro poznajo problem onesnaženja čebeljih pridelkov v tej državi in da obstoja celo mednarodni projekt, kako tamkajšnje čebelarje naučiti pravilne uporabe sredstev proti čebeljim boleznim in parazitom. Po njihovem pripovedovanju je še posebej onesnažen vosek, in to s klorfenvinfosom, z brompropilatom, akrinatinom, s fluvalinatom in zlasti kumafosom. Po njihovih predvidevanjih je zaradi vsebnosti teh pesticidov v vosku v Albaniji zelo razširjena poapnela zalega. Ličinke čebel so v tako onesnaženem satju manj odporne in zato hitreje podležejo sporam plesni *Ascosphaera apis*, ki povzroča omenjeno čebeljo bolezen. ■

Franc Šivic

Vir: ustne informacije

Moja izkušnja s kakovostno shemo SMGO

Aleš Peček, cebelarstvopecek@gmail.com

Začetki mojega čebelarjenja segajo v leto 2004, ko sem kupil prve čebelje družine. Kljub veliki želji sem zaradi pičlega čebelarskega znanja kmalu spoznal, da čebelarjenje le ni tako preprosto, kakor se je zdelo na prvi pogled. Zato sem se leto pozneje udeležil predavanj v okviru Šole čebelarjenja Antona Janše pri ČZS, pa tudi predavanj, ki jih ČZS organizira v različnih krajih po Sloveniji, ter pridobljeno teoretično znanje preizkušal v praksi. Ker sem vsako leto krepil tako znanje kot izkušnje, sem povečeval tudi obseg čebelarstva, tako da zdaj čebelarim s približno 130 čebeljimi družinami.

Po večini čebelarim na pobočjih Krima in Rakitniški planoti, kjer čebele nabirajo kakovosten gozdni in hojev med, sam pa se po načelih dobre čebelarske prakse trudim, da tak med ponudim porabnikom. Zavedam se, da slovenski čebelarji s količino pridelanega medu ne moremo konkurirati svetovnim pridelovalcem, lahko pa pridelujemo zelo kakovosten med, ki je in bo cenjen tudi zunaj Slovenije. Zato sem se lani vključil v sistem blagovne znamke SMGO. Poklical sem čebelarskega kolega in terenskega svetovalca Romana Marinka in skupaj sva naredila notranjo presojo za vključitev v sistem. Ker sem izpolnjeval vse pogoje, sem lahko začel uporabljati blagovno znamko SMGO.

Od čebelarskih kolegov velikokrat slišim, da pridelajo odlični in kakovosten med, ne da bi bili vključeni v kakšen sistem, hkrati pa tudi očitke, da je treba ob vključenosti v sistem pisati veliko papirjev. S tem se sicer strinjam, vendar dokler pridelujemo med zase, za krog prijateljev, znancev in sorodnikov, res ni nikakršne potrebe po vključevanju, ko pa pre-

sežke medu ponudimo na tržišču, se hitro pokažejo prednosti blagovne znamke. Vključeni v blagovno znamko smo prvi med enakimi, evidenco pridelave medu – torej papirje – pa moramo v vsakem primeru voditi vsi čebelarji.

Zaradi povečevanja števila čebeljih družin se je seveda povečevala tudi količina pridelanega medu, ki ga je bilo treba prodati. Imel sem dve možnosti. Prva in lažja možnost je bila, da med prodam na debelo po grosističnih cenah, druga pa, da se potrudim in med po najvišji možni ceni prodam na drobno. Ker sem bil prepričan, da je med, ki sem ga pridelal, kakovosten (to so dokazale tudi analize in dosežki na ocenjevalnih medu), sem se odločil za drugo možnost, ta pa je zahtevala kar precej dela in iznajdljivosti. Izkazalo se je, da je delo, povezano s prodajo, zamudnejše kot delo, povezano s čebelami in pridelavo čebeljih pridelkov, vendar je eno z drugim celota, zato na to tudi gledam tako. Ob prodaji se vedno trudim predstaviti svoje čebelarstvo in pridelke na način, ki kupca prepriča k nakupu. V zvezi s tem lahko rečem, da sta mi v veliko pomoč enotni kozarec za slovenski med in kolektivna blagovna znamka SMGO. Opažam, da je zagotavljanje kakovosti in sledljivosti, ki ju omogoča kolektivna blagovna znamka SMGO, zelo pomemben dejavnik pri pridobivanju novih kupcev, saj se številni prav zaradi tega odločijo za nakup.

Več kot 260 uporabnikov sistema SMGO, ki se na območju Slovenije trudi pridelati zelo kakovosten med, skrbi, da se nenehno povečuje tudi zaupanje v kakovost slovenskega medu. S tem prispevamo k prepoznavnosti slovenskega medu tako doma kot v tujini. Po mojem prepričanju je to vredno truda in vesel sem, da sem del zgodbe SMGO. ■

Satno držalo

Maksimilijan Pilko, milan.pilko@gmail.com

Pri delu v čebelnjaku sem velikokrat naletel na težavo, kako kaj postoriti na satu s čebelami, če ga nimam kam odložiti. Odločil sem se narediti pripomoček – satno držalo, v katerega bi vstavil sat s čebelami, tako da bi imel potem prosti obe roki. Satno držalo sem izdelal kolikor je bilo mogoče preprosto iz kratkih koščkov ploščatega železa in aluminijastega kotnika. Izdelek sem pritrdil v bližini vrat čebelnjaka, kjer je tudi bolj svetlo. Opravila so postala občutno lažja in kakovostnejša. Satno držalo oz. sat s čebelami na njem lahko brez skrbi po mili volji obračam na eno ali drugo stran. Uporabljam ga ob izrezovanju trotovine, odstranjevanju odvečnih matičnikov, cepljenju matičnikov v sat, pri iskanju matice, mentorstvu, čebelarstem krožku in še pri marsikaterem drugem opravilu. Pred časom sem ga predstavil tu-

di na izobraževalnem dnevu našega čebelarskega društva. Zanj se je navdušilo kar nekaj čebelarjev, ki pravijo, da brez satnega držala ne gre več. V pomoč je tudi starejšim čebelarjem, katerih roke so že malce nemirne ali nekoliko slabše vidijo. Satno držalo je po nekaj letih uporabe uspešno prestalo testiranje in upravičilo svoj namen. Zato ga predstavljam tudi drugim čebelarjem.

Kot je razvidno tudi s fotografij, je sestavljeno samo iz dveh delov:

1. iz trinogega nosilca z okroglo pušo v sredini in
2. držala sata v obliki široke črke U s kratkim sornikom na sredini spodnjega dela. Nanj je s spodnje strani z instalacijskimi vezicami pritrjena rumena PVC-plošča, ki zadrži čebele, če bi se morda vsipale iz sata. ■

DELO ČEBELARJA

Čebelarjeva opravila v oktobru

Marko Hrastelj – Ženje, marko.hrastelj@gmail.com

Oktober je mesec, v katerem se čebelarsko dogajanje umiri in v katerem pri čebelah opravljamo le še manjše popravke ali posebne priprave na prihodnjo čebelarsko sezono. Pozornost namenimo prodaji čebeljih pridelkov in pripravi vsega potrebnega materiala za prihodnje leto.

Presenečenja z varojami?

Oktober se dan občutno skrajša, čeprav nas kar pogosto razveselijo tudi lepi sončni dnevi. Značilna

je tudi obilna rosa, v drugi polovici meseca ali proti začetku novembra pa se lahko pojavi tudi slana, ki ustavi vegetacijo. Datum prve slane si skrbno zapišimo, saj na tej podlagi pri večini čebeljih družin lahko določimo začetek obdobja brez zalege (tri tedne po datumu prve slane). Kljub temu da novembra nikakor še ne gori voda, pa je v letih, v katerih se razvije veliko število varoj, treba čim prej posredovati z oksalno kislino. Večina čebelarskih kolegov sicer do začetka septembra ni poročala o kakih posebnih težavah s

tem zajedavcem, vendar so imele družine v začetku septembra (običajna proizvodna družina v 10-satnem panju) od štiri do sedem satov zalege, to pa je nekoliko več kot običajno. Poleg tega je precejšen del družin do sredine septembra v gnezdu ne samo prenašal, temveč tudi vzdrževal približno 20–30 trovov. Morebitna presenečenja z varojami torej niso izključena! Spremljajmo naravni odpad varoj in preverjamo napadenost čebel in zalege z varojami (šteje varoj na čebelah, v celicah zalege oz. preverjanje njihovega števila s sladkornim ali alkoholnim testom).

Oktober moramo biti pozorni še na pojav več dni trajajoče občutne otoplivitve. Ob takšnem vremenu piha topel veter, ki prinaša tudi puščavski pesek, dnevne temperature pa se povzpnejo na približno 25 °C. Takšne vremenske razmere včasih povzročijo tudi precej večji obseg zalege. Večina čebel te generacije navadno ni sposobna prezimitve, v svojem razvoju od ličinke do odrasle čebele pojedjo kar nekaj hrane, izčrpavajo (zimskie!) čebele krmilke, hkrati pa omogočajo še dodatno generacijo varoj. Rezultat je, da čez nekaj časa pred panji pometamo cele kupe mrtvih čebel.

Preverjanje količine zimske krme

Opozoriti je treba še na preverjanje količine zimske zalege. Glede na količino dodane sladkorne raztopine to seveda raje spremljamo in uravnavamo septembra, brez pogleda v panje pa žal ne gre. Na svoje lastne oči se moramo prepričati, kolikšen del dodanega sladkorja je uskladiščen v satih. Če je panjev več, izberemo nekaj povprečnih in nekaj takih, za katere menimo, da so slabši, in jih na hitro pregledamo. Pri nakladnih panjih lahko zalogo preverjamo tudi z dvigovanjem zadnjih delov panjev (težkanjem), seveda pa moramo za to imeti v rokah poseben občutek, da vemo, koliko dvigujemo. Če nakladni panji ne stojijo vodoravno, nas lahko občutek v roki tudi kar precej vara. Za zanesljive meritve uporabljamo pomožna dvigala s poteznimi tehnicami.

Kolikšna mora biti zaloga in kaj storiti, če je zaloga premajhna? Za večino Slovenije velja, da mora biti v klasičnem AŽ-panju od 10–15 kg zalege, v nakladnem pa od 15–25 kg. Manjše družinice potrebujejo nekaj manjšo zalogo. Če ugotovimo, da je stanje občutno slabše, si ob letošnjem vremenu in cenah sladkorja lahko primazemo kakšno okoli ušes. Naslednji korak je sprehod do zaloge medenih oz. sladkorno-medenih satov in dodajanje teh satov (če so zamrznjeni, jih moramo v zaprtem prostoru najprej odtaliti in ogreti) ob ostalo zalogo ali ob gnezdo, če druge zaloge ni. Delamo hitro, ne puščamo vmesnih praznih satov – preostalo delo bodo ob toplih dnevih opravile čebele same. Če takšne zaloge nimamo, sicer še vedno obstaja (skrajna) možnost dokrmjenja.

Gre za izjemno občutljiv postopek, ki se lahko hitro konča s propadom vseh čebeljih družin zaradi ropanja. Če se lotimo dokrmjenja (spomnimo se jeseni 2014), moramo najprej ugotoviti, v katerem delu panja so čebele oz. v katerem delu panja čebele ponoči, ko se temperatura zniža, oblikujejo gručo. Stik gruče s hrano/pitalnikom je prvi pogoj, da bo družina odzimala raztopino. Količina dodane raztopine v razmerju 3 : 2 naj bo tolikšna, da jo družina porabi v eni noči. V takih primerih nam tako morda uspe dodati 2–3 kg k zimski zalogi.

Ropanje čebel

Vhodi v panje morajo biti zaradi preprečevanja ropa zoženi na eno čebelo. Dopoldne moramo obvezno spremljati odziv družin – če napadajo posamično družino, tako družino odpeljemo na drugo, nekoliko bolj osamljeno stojišče, ki je vsaj 3 km stran od čebelnjaka oz. stojišča, ali pa jo po postopkih, opisanih v septembrskih navodilih, združimo s katero od drugih družin. Zakaj toliko opozoril v zvezi z ropanjem? Gre za kombinacijo nekaterih prej omenjenih okoljskih dejavnikov in človeškega dejavnika – čebelarja. Razčlenimo to navedbo. V zadnjih petih letih je čebelarstvo v Sloveniji doživelo velik razcvet, saj se je čebelarstvom pridružilo precej začetnikov, od katerih marsikdo zelo uspešno čebelari. Zaradi tega se je seveda povečalo število stojišč s čebelami, predvsem v večjih vaseh in manjših mestih, kjer je veliko posamičnih stanovanjskih hiš. Čebele so ponekod postavljene tudi na vsakih 100 m, to pa že ogroža uspešno zazimitev. Pri tem upoštevajmo, da trajanje čebelarškega staža ne sovpa da nujno s kakovostjo čebelarjenja, saj obstajajo tudi večni začetniki (da ne bi kdo mislil, da kažem s prstom samo na čebelarje začetnike).

V kozarec z mrežo dodamo 500 suhih čebel in dodamo sladkor v prahu. Po minuti stresanja varoje odpadejo, tako da jih lahko preštejemo ter matematično določimo odstotek napadenosti.

Izmed posebnih ukrepov naj omenim še pripravo na dvomatično čebelarjenje. Oktober in marec sta namreč tista meseca, v katerih čebele najbolj prenesajo vzpostavitev dvomatičnih sistemov (pred tem je nujno prebrati literaturo o tej tematiki!).

Oktobra še lahko urejamo čebelnjake oz. nakladne panje na stojiščih, da čebel ne bomo vznemirjali v zimskih mesecih. Po čebelnjaku pospravimo in počistimo, če v njem skladiščimo satje, uredimo omare z njimi ter ga zaščitimo pred voščenim moljem (očetna kislina, žveplanje, zamrzovanje) in glodavci. Hkrati izločimo neustrezno satje in se pripravimo na kuhanje voščin.

Oktobra sklepamo tudi različne dogovore o prodaji čebeljih pridelkov in se s polnjenjem pripravimo na vrhunec prodaje pred novim letom, da ne bomo vsega počeli zadnji trenutek. Bodimo pozorni na to, da bomo pridelke polnili v ustrezno embalažo, in skrbimo za pravilno izpolnjene deklaracije, tako da bo

do te v skladu z zakonodajo in s smernicami dobrih higienskih navad v čebelarstvu.

Drug pogled

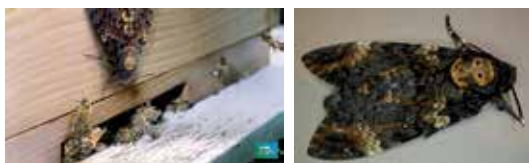
Oktobra 2014 me je poklical znanec, ki ga imam za dobrega čebelarja. Dolgo časa je krmil, še tisti mesec, saj v panjih ni in ni bilo zaloge. Vreme je bilo sicer lepo, dnevne temperature okoli 20, nočne pa okoli 5 °C. Ker ni imel polnega čebelnjaka, AŽ-panje pa brez vratc (samo s penasto gumo), so se pojavile težave. Čebele namreč čez noč niso porabile vse raztopine, zato so roparice dopoldne zavohale sladki plen ter se ob penasti gumi pregrizle do pitalnikov. Del stražark se je od žrel preusmeril k pitalnikom, zato obramba na žrelih ni bila dovolj močna in panji so začeli »padati« kot domine. Prvi dan jih je »padlo« osem, v naslednjih dveh dneh pa še preostalih 25. Previdno v oktobru! ■

ZDRAVJE ČEBEL

Veterinarski nasveti za oktober

Mira Jenko Rogelj*, mira.jenkorogelj@vf.uni-lj.si

Ta mesec je za preživetje neaktivnih mesecev že oblikovana zimska gruča čebel. Ob morebitnih donosih težko prebavljive mane v toplih jesenskih dneh naj čebelarji sledijo navodilom svetovalca za tehnologijo čebelarjenja. Neprimerna hrana je poglaviti vzrok pojavnosti grize in hudih izbruhov nose mavosti med prezimovanjem.

Smrtoglavec (*Acherontia atropos*) na obisku pri čebelah

Iskanje preventivnih sredstev proti nose mavosti je odveč, dokler ne vemo, kaj je vzrok prebavnih težav čebel. Morebitna parazitna obolenja (navzočnost flagelarnih in amebnih povzročiteljev ter nose mavosti) bodo potrla oz. ovrgla laboratorijske preiskave vzorcev čebel. Za ugotovitev stanja v posameznih družinah je treba iz vsake družine posebej nabrati 20–30 najstarejših čebel ali svežih mrtvic oz. čebel z bolezenskimi znaki. Vzorec čebel moramo nujno

shraniti v zračno embalažo, ga označiti s številko panja, SI-številko stojišča in naslovom čebelarja ter ga takoj oddati v najbližji laboratorij VF, NVI. Če vzorca ne morete dostaviti v laboratorij, ga v zračni embalaži globoko zamrznite. Ob pričakovanih natančnejših informacijah glede zdravstvenega stanja čebeljih družin oz. ob pojavu kliničnih znakov kužnih bolezni čebel takoj pokličite na pomoč veterinarja VF, NVI.

Oktobra usmerimo vso svojo pozornost v ugotavljanje števila naravno odmrlih varoj v vseh čebeljih družinah, saj se bomo na ta način izognili morebitnemu nepotrebemu obremenjevanju družin z zdravili.

Izvedbo **zimskega zatiranja varoj** priporočam v družinah, v katerih so **v enem tednu naravno od-**

Buba smrtoglavca v zemlji

* Mag., dr. vet. med., Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Kranj

padle več kot tri varoje, in to takoj, ko se izleže vsa zalega. Uspešnost zatiranja je odvisna od usposobljenosti čebelarja in ustrezne predhodne priprave družin s čiščenjem prizidkov in nadzidkov v panjih. Datum zatiranja izbiramo med izletnimi dnevi, ko sta čebelam omogočeni morebitno nujno iztrebljanje in zadovoljitev potrebe po vodi. **Zdravila** skupaj z vsemi potrebnimi navodili za uporabo lahko dobite pri veterinarski službi.

Po zatiranju je nujna **skrbna kontrola stojšča**, med katero brez povzročanja hrupa in vznemirjanja čebel preverimo prehodnost panjskih žrel. Nekateri čebelarji imajo še nekaj dni po zatiranju težave s povečanim osipom čebel. Ta pojav je lahko posledica neposrednega vznemirjenja družine pred začetkom zdravljenja, prevelike obremenitve družine z varojami zaradi odlašanja zatiranja, predoziranja zdravila, neupoštevanja vremenskih razmer ...

Obvezno preverjanje testnih vložkov na panjski podnici nam bo dalo nujno informacijo o številčnosti varoj na dolgoživih čebelah. Če odpadla varoja po predpisani kontroli še živi, uporabljeno zdravilo ni več dovolj učinkovito. **O morebitnih sumih odpornosti varoj proti zdravilom** takoj obvestite pristojnega veterinarja.

Septembra je čebelarje, predvsem pa čebelje družine, vznemirilo nekaj pojavov množičnejšega vdora nočnih metuljev, imenovanih **smrtoglavci**

Foto: Internet

Propoliziran skelet smrtoglavca na panjski podnici

(*Acherontia atropos*). Metulj, podoben orjaški večši, je znani škodljivec v čebelji družini, njegove razvojne oblike – bube pa najdemo v obdelani zemlji. Ob topli jeseni se vdori smrtoglavcev lahko nadaljujejo še oktobra. Po zaužitju odkritih medenih zalog v panju postanejo težki, izhod iz panja pa jim preprečijo tudi čebele. Te posrkajo in odstranijo mehke dele metulja, skelet pa obdelajo z zadelavino. Tako zgodaj spomladi najdemo na podnici panjev propolizirane skeletne ostanke smrtoglavcev. Ti škodljivci lahko zelo razburijo in dlje časa vznemirjajo čebelje družine. ■

Stanje malega panjskega hrošča v Italiji

Iz Italije so lani poročali o prvem primeru pojava malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*) v Kalabriji. Gre za čebeljega parazita, ki je za območje Evrope eksotičen. Hrošč je endemičen v Južni Afriki, odkrili pa so ga tudi v ZDA, Kanadi in Egiptu. Italija od lani izvaja ukrepe, kot so uničenje panjev, nadzor nad premiki in okviru države, monitoring in dezinfekcijo (čebelnjakov, panjev, okolice). Kljub velikim

naporom italijanskih čebelarjev, da bi iztrobili tega čebeljega parazita, jim to ni uspelo. Iz Italije namreč poročajo, da so v Kalabriji znova našli žarišče malega panjskega hrošča. Stanje si lahko ogledate na povezavi: www.izsvnezie.it/documenti/temi/api/aethina-thumida/2015/situazione-epidemiologica/figura-1-zona-protezione-calabria.pdf.

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ

Spoštovane kolegice čebelarke in kolegi čebelarji!

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite matični mleček odlične kakovosti, pridelan v Sloveniji, prav tako pa tudi cvetlični, gozdni in akacijev med v zeleni količini ali pakiran v kozarce.

Prodamo vrtljivo stojalo s šestimi posodami za točenje medu, iz katere lahko natočite 6-krat po 60 kg medu. Vse posode so ogrevane s termostatom in iz nerjavečega materiala. Cena po dogovoru.

Čebelarstvo PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Jeseni sadimo za več prihodnjih let

Jožica Golob - Klančič*, trajnice@trajnice.com

Ker trajnic seveda ne sadimo samo za eno leto, ni tako pomembno, v katerem letnem času jih sadimo. Vsekakor pa bo držalo: prej ko jih posadimo – prej bodo rasle! Seveda to velja le za trpežne sadike, ki med vzgojo niso bile pomehkužene s pretiranim gnojenjem, in zgolj za trpežne vrste in sorte. Takšne lahko sadimo še vso jesen, dokler zemlja ne začne zmrzovati.

Jeseni že radi razmišljamo o pomladi in najbolj zgodaj spomladi cvetočih medovitih trajnicah. Takšne pogosto zacvetijo takoj potem, ko skopni sneg in ko zemlja sicer še ni primerna za saditve. Zato morajo biti te zasajene že veliko prej, da se dobro vrastejo v zemljo, se razrastejo in že jeseni nastavijo cvetno popje, da bi lahko ob koncu zime s cvetjem razveselile čebelarja, čebelam pa ponudile prvi pelod in prvo medicino.

Vrtnarji in čebelarji po večini delamo na dolgi rok, zato tudi o trajnih medovitih rastlinah razmišljamo s potrpežljivostjo. Sadimo jih za dolga leta, zato jim ne zamerimo, če prvo ali drugo leto po sajenju še ni pravega učinka. Pri drevesih celo leta in leta čakamo na bogato medenje, pri grmovnicah nekaj manj in pri trajnicah le kako leto ali morda dve ali tri.

Tokrat bomo nekaj pozornosti namenili dvema trajnicama, ki zacvetita ob koncu zime in ki imata zelo dolgotrajno življenjsko dobo, glede vzdrževanja pa sta zelo nezahtevni.

Bergenija (*Bergenia cordifolia*) je zelo stara trajnica, ki že od nekdaj raste po naših vrtovih in ima še vedno svojo vrednost. Zacveti takoj, ko se zrak ob koncu zime nekoliko otopli. Zato ji ponekod pravijo tudi velikonočnica. Ima veliko usnjato zimzeleno listje in rožnato cvetje. Lepo uspeva in bogato cveti tako na polnem soncu kot tudi v senci pod listopadnim drevjem, kjer ima pozimi in zgodaj spomladi veliko svetlobe. Raste tudi tam, kamor sonce nikoli ne posije, vendar tam ne cveti tako razkošno. Glede zemlje ni zahtevna. Prenaša tako težko kot tudi odcedno prst. Seveda je – kot tudi večina drugih trajnic – hvaležna, če jo enkrat na leto pognojimo s kompostom ali podobnim organskim gnojilom, saj bo tako imela več moči za cvetenje. V zelo pusti zemlji bolj životari in slabo cveti. Pa saj čebelarji niso ljudje, ki bi zanemarjali živa bitja! Zato bodo gotovo nekaj pozornosti namenili tudi skrbi za medovite rastline, tako da jim ne bo težko, če jih bodo enkrat na leto nahranili.

* Univ. dipl. inž. hortikulture in krajinske arhitekture

Foto: Mojca Rehar Klančič

Orientalni telohi zacvetijo ob koncu zime, ko paše za čebele še ni veliko in ko tudi naši vrtovi po večini še počivajo.

Moderni vrtnarji so vzgojili več sort bergenije, tudi takšne z belim in rdečim cvetjem ter z barvitimi listi. Vendar te sorte po navadi zacvetijo precej pozneje, zato je za res zgodnjo čebeljo pašo najboljša prav osnovna vrsta – *Bergenia cordifolia*.

Orientalni telohi (*Helleborus orientalis* *hy.*) zajemajo veliko skupino križancev, ki so vsi medoviti in hkrati zelo zanimivi tudi za vse tiste, ki cenijo njihovo barvitost. Cvetijo namreč v številnih odtenkih rožnate, rdeče, vijolične, bele, rumene in zelene barve, številni pa imajo v cvetovih tudi najrazličnejše barvite vzorce.

Orientalni telohi dobro uspevajo na sončni ali polsenčni legi. Za poln razvoj in bogato cvetenje si-

Foto: Mojca Rehar Klančič

Sadik trajnic, tudi bergenij, ki so gojene v lončkih v navadni vrtni prsti, lahko sadimo kadar koli, da le zemlja ni zmrznjena. Na gredi bodo hitro razvile korenine v globino in širino ter si poiskale hrano in vodo. Mraz jim pa tako ali tako ne pride do živnega.

cer potrebujejo nekaj let, potem pa lahko leta in leta ostanejo na stalnem rastišču. Zelo so hvaležni za organsko zastirko na koreninah, saj ta ohranja tla rahla in humusna, hkrati pa preprečuje izhlapevanje vode iz tal in skrbi, da se v poletni vročini tla ne pregrevajo. Idealna je zastirka iz odpadlega listja okoliških dreves in grmovnic. Za ta namen sicer lahko uporabimo tudi pokošeno travo ali zdrobljeno žitno slamo. Moderne grobe zastirke, kot so lubje in lesni sekanci, bi ovirali prodiranje novih listov in cvetnih popkov iz zemlje, zato za trajnice na splošno niso primerne in tudi za telohe ne.

Orientalški telohi (za druge telohe to ne velja!) imajo usnjato zimzeleno listje, ki je po navadi ob kon-

cu zime že precej utrujeno. Ko opazimo, da so začeli skozi zastirko prodirati cvetni popki, ga zato pri tleh porežemo. Tako bomo še bolj uživali v lepoti cvetja, saj se to ne bo skrivalo pod listjem, pa tudi čebele bodo imele lažji dostop do njega. Ko bo cvetje izgubilo barvo, bomo cvetna stebela porezali pri tleh in dali prostor na novo rastočemu listju. S tem bomo poskrbeli tudi za lep videz nasada in poseben užitek čebelarja, najprej ob pogledu na čebele v cvetih teloha, potem pa še na urejen vrtni nasad trajnic.

Poleg orientalskih telohov zelo zgodaj, že ob koncu zime, zacvetijo tudi še številni drugi telohi, tako tisti, ki rastejo pri nas v naravi, kot tudi tisti, ki jih zasajamo po vrtovih in na javnih zelenih površinah. ■

Izboljšajmo čebeljo pašo

Franc Šivic, francs@silvaapis.si

V predlogu programa ČZS za leto 2015 je med različnimi projekti tudi promocija sajenja medovitih rastlin, ki naj bi bila nadaljevanje lanske nadvse uspešne akcije »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«. V letošnji projekt so se lahko vključili prav vsi čebelarji, ki imajo kaj zemlje, celo tisti, ki živijo v mestnih stanovanjih in vrtnarijo na svojih balkonih. Zato bomo skušali v našem glasilu opisati čim več zanimivih medovitih rastlin, da se bodo naši bralci lažje odločali za njihovo setev ali sajenje. Ob tem naj omenimo, da smo decembra 2014 na spletni strani ČZS objavili seznam z opisom medovitih rastlin: www.ohranimo-cebele.si/default.asp?sif_co=53.

Ko izbiramo, katere enoletnice, trajnice, grmovnice ali drevesne vrste bomo sejali ali sadili, moramo vedeti, kakšno zemljo potrebujejo, ali so senco- ali

svetloljubne, ali prenesejo nizke temperature, kakšne so njihove zahteve po vlagi itd. Med njimi je veliko takšnih, ki niso koristne samo za čebele, ampak tudi za človeka, na primer zaradi plodov, prijetnega vonja, dragocenega lesa, ali pa so nam preprosto v okras. Nekdo se bo na primer odločil za trajnico, na kateri bodo njegove čebele nabirale medicino in cvetni prah, sam pa jo bo lahko uporabil še kot zelišče, dišavnico ali kot zdravilno rastlino. Naj naštejemo samo nekaj takšnih trajnic: žajbelj, sivka, materina dušica, ameriški slamniki, šetraj, majaron, dobra misel, poprova meta in mehiški ožep. Zadnjemu, ki je pri nas manj znana trajnica, bom nekaj več besed namenil v nadaljevanju. Pri nekaterih drevesnih vrstah ima človek od njih kar trojno korist: cvetje ponuja pašo čebelam, plodovi so koristna hrana za človeka, les pa je dragocena surovina za lesno industrijo. Tudi pri tej skupini naj navedem dve vrsti: divja češnja in domači kostanj. V mojem nasadu divjih češenj v Šempasu je kar 15 takšnih dreves, ki rodijo skoraj tako debele plodove, kot jih imajo cepljene vrste, vendar so bolj aromatične in slajše. Pozimi iz plodov, ki smo jih shranjene v vrečke zamrznili, kuhamo odličen čaj, bogat z antioksidanti.

Vrba iva (*Salix caprea*) je ena izmed tistih medovitih rastlin, ki čebelam spomladi prve postrežejo z medicino in cvetnim prahom, bogatim z beljakovinami, pa tudi s salicinom, surovino za izdelavo salicilne kisline, sorodnice protivnetnega zdravila, znanega pod imenom aspirin. Raste v obliki visokega grma, lahko pa jo vzgojimo tudi kot drevo. Pred mojim čebel-

Križanec med vrbo ivo in beko (*Salix smithiana*)

Foto: Internet

Mehiški ožep (*Agastache foeniculum*)

njakom v Šempasu je moška rastlina dosegla višino šest metrov. Ko je proti kocu februarja zacvetela, so se čebele pasle na njej od jutra do večera in šele hladen veter jih je pregnal v panje. Zanimivo je, da skoraj vse vrbe z izjemo ive brez težav razmnožujemo s potaknjenci. Na srečo pa obstaja križanec med vrbo ivo in beko (*Salix viminalis*) z latinskim imenom *Salix smithiana*, ki ima dolge poganjke. Ti zelo radi poženejo korenine, če jih potaknemo v dobro zemljo. Zanj se je pri nas in v germanskih državah prijelo ime Küberljeva vrba. Naši čebelarji so jo radi zasajali zlasti po drugi svetovni vojni, zdaj pa je po krivici skoraj popolnoma pozabljena. V Nemčiji jo zlasti radi uporabljajo za prepletene žive meje, saj so te lepe na pogled in koristne za čebelarstvo, ker so spomladi dobredno pokrite z debelimi mačicami. Zanje po navadi uporabljajo eno-

letne kot prst debele poganjke, ki jih sadijo že ukoreninjene. V svojem nasadu medovitih rastlin imam dva moška primerka te vrbe: eden je v obliki grma, drugi pa je sedem metrov visoko drevo. Uporabljam ju predvsem za vegetativno razmnoževanje vrste.

V minulemu letu nas je v našem botaničnem vrtu v Šempasu od začetka julija do konca septembra s svojim lepim cvetjem in prijetnem vonjem po janežu razveseljevala zanimiva trajnica s slovenskim imenom mehiški ožep (*Agastache foeniculum*), ki je prej nismo poznali. Cvetje so od jutra do večera obiskovali čebele, čmrlji in metulji. Na to rastlino so me na svetovnem čebelarjem kongresu Apimondia 2013 v Kijevu opozorili ukrajinski čebelarji prijatelji. Tam jo namreč množično sadijo zaradi izboljšanja čebelje pašne in kot zdravilno rastlino, nekaj semena pa so dali tudi meni. Spomladi sem ga posejal in vzgojil na tisoče sadik, vendar sem jih pozneje samo približno sto pikiral v lončke ter jih potem posadil na stalno mesto na gredice. Ker je bila zemlja dobro pognojena s prepelelim hlevskim gnojem, so razvejani grmički zrasi do približno 80 cm visoko in približno 40 cm v širino. Cevasti cvetovi vijoličaste barve so bili združeni v velika pokončna socvetja. Ko je avgusta s Trnovskega gozda nenadoma privršala močna burja, je polomila nekaj vej, na katerih je bilo preveč težkih socvetij. Ta trajnica je pravzaprav doma v Severni Ameriki, kjer raste po travnikih in njivah, zato me še danes čudi, zakaj je pri nas dobila ime mehiški ožep. V Mehiki raste namreč druga vrsta ožepa z latinskim imenom *Agastache mexicana*, ki se nekoliko razlikuje od opisane. Pred zimo sem porezal vse veje, da grmičkov ne bi izruvali zimski vetrovi, shranil pa sem tudi dovolj semena, če bi se spomladi morda odločil povečati nasad. ■

Ajda pa znova cveti – na več kot 3000 hektarjih!

Morda ste tudi že sami opazili, da so se površine, posejane z ajdo, v zadnjem času občutno povečale? Cvetočna polja ajde, ki nas spominjajo na dobre stare čase in ajdove žgance, so letos obarvala slovensko krajino kot že dolgo ne. ČZS si že vrsto let prizadeva, da bi v skrbi za ohranjanje kranjske čebele povečali površine, zasejane z medovito ajdo. Pred dvema letoma smo zasnovali projekt »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«, s katerim smo želeli spodbuditi setev medovite ajde in uživanje izdelkov iz ajde, pa tudi povečati prepoznavnost te poljščine. To je bila hkrati priložnost tako za kmete in čebelarje kot tudi za končne porabnike. ČZS je v sodelovanju s kmetijskimi šolami, Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Kmetijsko zbornico Slovenije in Gospodarsko zbornico Slovenije naredila pomemben korak k povečanju prepoznavnosti ajde. Podatki Agencije

RS za kmetijske trge in razvoj podeželja kažejo, da so se v minulih petih letih (2011–2015) v Sloveniji površine, posejane z ajdo, povečale skoraj za šestkrat. Leto 2011 je bilo z ajdo posejanih 533 ha površin, letos

Vir: Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

že 3025 ha. V nadaljevanju si lahko ogledate podatke o posejanosti po letih in po regijah. ČZS je kot pobudnik in koordinator projekta »Od setve do žetve – kar seje-mo, to žanjemo« pomembno prispevala k povečanju sejanja ajde ter spodbudila sodelovanje med čebelarji in kmeti, posredno pa je vplivala tudi na pridelavo tako zaželene domače, slovenske ajde. Skupaj smo naredili pomemben korak k ohranjanju narave in čebel!

Nataša Klemenčič
Štrukelj, svetovalka JSSČ

Preglednica: Površine, posejane z ajdo, po regijah od l. 2011 do 2015

Regija	2011	2012	2013	2014	2015
Gorenjska	12,03	40,28	34,39	49,33	302,32
Goriška	0,28	1,26	1,02	2,16	6,20
Jugovzhodna Slovenija	66,36	68,86	70,20	78,44	153,60
Koroška	0,90	2,36	0,80	5,35	3,95
Obalno-kraška	0,75	0,60	1,43	2,37	1,85
Osrednjeslovenska	43,00	67,45	57,57	25,39	351,01
Podravska	72,88	140,52	159,60	224,13	488,98
Pomurska	258,44	364,64	297,98	451,91	1.546,29
Posavska	68,73	71,60	57,21	64,09	106,77
Primorsko-notranjska	0,62	1,37	5,05	4,43	11,09
Savinjska	9,04	7,05	12,32	13,96	49,09
Zasavska	0,00	0,25	0,42	1,79	3,69
SKUPAJ	533,03	766,24	697,99	923,35	3.024,84

Vir: Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

ZGODOVINA ČEBELARSTVA

Zgodba o afrikaniziranih čebelah v Latinski Ameriki

Simon Plestenjak, plesty@gmail.com (slovenska priredba: Anja Bunderla)

Na meji med Brazilijo in Urugvajem čebelarja Gerson Fensterseifer Amauri, eden največjih pridelovalcev medu v Braziliji, in Aroni Sattler, profesor čebelarstva na Zvezni univerzi Rio Grande do Sul. Preverjata količino cvetnega prahu v panjih, sam pa ju pri tem zavzeto spremljam. Iščem namreč *Apis mellifera carnica*, vrsto čebel, ki je slovenskega izvora, tako kot sem tudi sam. V Braziliji želim najti njene sledi in dokazati, da je bila kranjska čebela v Južni Ameriki prva oziroma med prvimi. Zgodovina

Čebelar opazuje panj afrikaniziranih čebel. Na sliki je v zaščitnih oblačilih, ki preprečujejo pike agresivnih vrst, naključno vzrejenih v Braziliji.

čebelarstva v Braziliji je dramatična, saj jo lahko primerjamo kar s kolonizacijo države: staroselci so se srečali z Evropejci, pozneje pa so nanje zelo vplivali Afričani, vse do nastanka hibridnega tipa populacije. Torej zelo brazilskega.

Čebelarstvo v Braziliji se ni začelo z jezuiti, kot so bili dolgo prepričani, saj so med brazilskih neželatih čebel (*Trigona* in *Melipona*) že pred prihodom prvih evropskih ladij pridobivali staroselski Indijanci. Neželate čebele proizvajajo med, nimajo pa žela in ne pičijo, zato ponujajo veliko možnosti za ljubiteljsko čebelarjenje – za številne nekažno terapijo. »Kdor goji čebele, ne more biti zamorjen ali trmast,« pravi 75-letni gojitelj neželatih čebel Ari Eleuterio Cezimbra.

Pridelava medu avtohtonih čebel tržno nikoli ni bila pomembna. Pri Evropejcih je to prebudilo željo, da s stare celine v Brazilijo prinesejo svoje vrste čebel. Leta 1839 je župnik Antonio Carneiro Aureliano iz Porta na Portugalskem v pristanišče v Rio de Janeiro pripeljal sto panjev. Njegov namen je bil pridobivati med in vosek za sveče, ki so jih uporabljali pri mašah na dvoru. Pozneje, med letoma 1853 in 1880, so nastale nove kolonije evropskih priseljenčev, ki so se naselili v južnih regijah in Sao Paulu. S seboj so prinesli čebele nemškega (*Apis mellifera*

*V Zabreznici čebelar Brane Kozinc ne potrebuje zaščitne obleke, saj se v Sloveniji ukvarjajo s krotko kranjsko čebelo, *Apis mellifera carnica*, ki je bila kot ena izmed prvih evropskih vrst vnešena v Brazilijo.*

mellifera), italijanskega (*Apis mellifera ligustica*) in slovenskega izvora (*Apis mellifera carnica*). V uradnih dokumentih piše, da so bile prve nemške čebele, in prav to me je zmotilo. V 19. stoletju so bili namreč Slovenci mojstri v čebelarstvu, pionirji na področju izvoza čebel, zato menim, da slovenske (ali kranjske) v registrih ni zato, ker so bile slovenske čebele priznane kot nova podvrsta šele leta 1879.

V zvezni državi Rio Grande do Sul so prvo čebelarstvo vzpostavili Nemci, npr. v kraju Rio Pardo, 145 kilometrov od Porto Alegra, sta bila začetnika čebelarstva Friderik Augusto Hanemann in Emilio Schenk. Hanemannova kmetija Abellina še vedno stoji, vendar se s čebelarstvom ne ukvarja več. Desetletja se je zdelo, da se je v Braziliji dobrodu ustalil evropski način čebelarjenja in da se ne bo občutnejše spreminjal, vendar se je tako zdelo le do dogodka, ki je popolnoma spremenil smer dogajanja.

Leta 1950 je brazilaska vlada strokovnjaku za genetiko Warwicku Estevamu Kerru naložila, da poveča pridelavo medu v državi. Kerr se je za izboljšanje donosa odločil vnesti genetski material. Zato je odpotoval v Afriko, kjer naj bi poiskal čebele vrste *Apis mellifera scutellata*, saj je bilo znano, da so te čebele produktivne in prilagodljive tropskemu podnebnju, znano pa je bilo tudi, da so zelo agresivne.

Leta 1956 je Kerr v Afriki zbral 170 matic, od teh pa jih je 49 prinesel v mesto v mesto Rio Claro v São Paulu. Da bi čim bolj uravnovesil produktivnost ter zagotovil preprosto gojenje in prilagajanje podnebnju, je nameraval afriško čebelo križati z italijansko. Toda zgodila se je nesreča. Neki čebelar je odstranil matično rešetko, ki je preprečevala rojenje, in 26 čebeljih družin je pobegnilo v naravo. Tedaj so se afriške čebele začele križati z evropskimi, domače neželate pa so bile zaradi genetske nezmožnosti križanja iz tega izvzete. Na novo križane čebele so bile tako močne in hitre, da so samo v 20 letih zavzele celotno

Latinsko Ameriko – z izjemo Andov. Nastal je hibrid, imenovan »afrikanizirana čebela«.

Agresivnih čebel so se vsi bali, čebelarji pa niso vedeli, kako ravnati z njimi. Veliko čebelarjev je obupalo in se odpovedalo svojemu poklicu. Še huje, zgodilo se je več nesreč, ki so se končale tudi s smrtjo ljudi, televizijske oddaje in časopisi pa so poročali o senzacionalnih zgodbah o smrtonosnih rojih. Brazilija je postala dežela »ubijalskih čebel«.

Čebelar Gerson Amauri Fensterseifer je na svoji koži občutil, kako težko je vzrejati te čebele. Avgusta 1967 je odmrta ena družina njegovih evropskih čebel. Takrat panja ni takoj odstranil, saj si ni mislil, da ga bodo zasedle afrikanizirane čebele. Ko se je Fensterseifer dan pozneje približal panju, je doživel presenečenje, ki se ga natanko spominja še po 40 letih. Tisto jutro je bil oblečen v lahka oblačila in nosil je le rokavice – obleko, ki jo je uporabljal pri čebelarjenju z evropskimi čebelami. Ko se je približal panju, je dobil več kot 150 pikov. Ta izkušnja je poleg velikih bolečin odprla tudi vprašanje, kako ravnati s temi čebelami.

Čebelarji so nato razvili poseben kadilnik. Izboljšali so tudi obleke, s katerimi naj bi zmanjšali možnost pikov in se s tem hkrati izognili sproščanju alarmnega feromona, tj. vonja, ki preostanek družine poziva k napadu. Opazili so tudi, da je bolje, če vsak panj stoji na samem in ne skupaj kot pri evropskih čebelah. Zaradi lažjega čebelarjenja je bilo nujno, da čebelje družine ostanejo ločene in daleč od poseljenih območij.

Po uvedbi teh ukrepov je čebelarstvo v Braziliji znova zaživelo. Številne raziskovalne skupine so to državo uvrstile na svetovni zemljevid tehnološkega razvoja dejavnosti. Največji raziskovalni center, ki

Od leta 1957, ko se je v Braziliji zgodila nesreča z izpustitvijo afriških čebel, se je njihovo število iz leta v leto povečevalo, tako da so začele nastajati vrste, ki so se iz južne Argentine razširile v Teksas v Združenih državah Amerike. Zdaj v naravi ni več mogoče najti evropskih čebel. V Braziliji sicer obstajajo čebele z manjšimi vedenjskimi spremembami, vendar jih še ni mogoče označiti za nove podvrste.

ga je ustanovil Warwick Estevan Kerr, deluje v okviru Univerze v São Paulu v mestu Ribeirão Preto. »Afrikanizirane« čebele so za zdaj še t. i. divja populacija čebel. Med tistimi, ki živijo prosto v naravi, in tistimi, ki živijo v čebelarjevih panjih, ni nikakršne razlike, pojasnjuje David De Jong, nizozemski genetik in eden od Kerrovih naslednikov, sicer tudi član raziskovalne skupine. Zato čebelarjem v Braziliji ni treba kupovati čebel. Zadošča en prazen panj in čebele se bodo vanj naselile same.

Najpomembnejša prednost hibridnih čebel je povečanje pridelave medu. Povpraševanje je bilo večje od ponudbe do sredine šestdesetih let, zato so bili zelo pogosti ponaredki medu. Kdor je znal že takrat delati s hibridnimi čebelami, je imel dober posel. »V prvih letih sem zaslužil zelo veliko,« se spominja 84-letni Ascindino Curtinaz, eden prvih, ki je obvladal čebelarjenje z afrikaniziranimi čebelami. Brazilska pridelava medu je zdaj desetkrat večja kot pred prihodom afriških čebel: od vsake družine pridobijo od 35 do 50 kg medu oz. povprečno 40 tisoč ton na leto.

Te številke pa lahko hitro spremenijo vremenske spremembe. Gerson Fensterseifer je povedal, da je leta 2014 pridelal zelo malo medu, še leta 2013 pa ga je pridelal 30 ton. »Delamo z naravo, in to je del posla,« pravi. V Santa Catarini je podobno škodo povzročil mraz. Tudi sadno drevje, kot so jabolane in hruške, je bilo oslabiljeno. Na severovzhodu so zaradi dve leti trajajoče suše opustili do 60 odstotkov panjev.

Druga grožnja je monokulturna širitev soje. Ta pridelek ne zahteva oprashaevanja, zahteva pa veliko količino kemičnih snovi. Čebelarji z juga države zato svoje čebelje družine raje nameščajo okoli evkaliptusovih gozdov, saj je zaradi boljših razmer v njih boljši tudi med. Kljub vsem kemičnim sredstvom pa afrikanizirane čebele v Braziliji niso ogrožene.

In kaj je ostalo od *Apis mellifera carnica*, čebele, ki jo raziskujem in ki izvira iz Slovenije? Na potovanju

V državi prevladujejo afrikanizirane čebele. So odporne na bolezni, zaradi njih ni potrebe po uporabi antibiotikov in akaricidov. Brazilija je ena redkih držav na svetu, kjer je med 100% sonaraven.

Gerson Amauri Fensterseifer (levo) in Aroni Sattler pregledujeta panje, postavljene na državno mejo z Urugvajem. Poleg medu so pomembni pridelki še cvetni prah, čebelji vosek in propolis. Drugi vir dohodka čebelarjev je pristojbina, ki jo kmetje plačajo čebelarjem za oprashaevanje njihovih poljščin. Brazilski proizvajalci so morali razviti drugačne kadičnike, da se čebelarji lahko ukvarjajo z afrikaniziranimi čebelami in s pridelavo medu.

po državi sem našel sledi slovenskih čebel, ki so jih čebelarji še pred štirimi leti gojili v nadzorovanih okolišjih. To ni lahka naloga. Čebelarji morajo matice redno uvažati iz Evrope, prav tako pa morajo biti usposobljeni za umetno osemenjevanje. Poleg tega morajo za to pridobiti tudi dovoljenje ministrstva za kmetijstvo, ki dovoljuje uvoz matic le pod strogo kontrolo.

Prav tako skoraj ni verjetno, da bi kdo želel imeti genetski material, ki je drugačen od afrikaniziranih čebel, ki so tukaj že 40 let. »Naš položaj je zdaj dober, saj imamo čebelo, ki je odporna proti boleznim, hkrati pa je tudi izjemno medonosna,« pravi profesor Aroni Sattler.

Po drugi strani pa je Sattler navdušen tudi nad uvozom čebel iz Slovenije, saj želi znanstveno primerjati genetski sliki obeh vrst. Na podlagi biotehnologije želi pojasniti vzroke odmiranja nekaterih družin v Braziliji. To bi povzročilo nov val priseljevanja – podobno priseljevanju, ki vsake toliko časa napolni državo z ljudmi iz daljnih dežel. ■

Vir: povzeto iz National Geographic Brasil, 1. 11. 2013 / 164.

Čebelarstva tehtnica
BREZZIČNA

- spremljanje donosa
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev **041/844-482**

- samo 85,40 EUR

www.mojcebelnjak.si

V spomin Ivanki Polanec (1929–2015)

Na pokopališču v Logatcu smo se 2. avgusta 2015 poslovili od Ivanke Polanec. Naša Ivanka, kot smo jo čebelarji radi imenovali, je bila rojena na manjši kmetiji v Dolnjem Logatcu. Svoja mlada leta je preživela prav tam, izučila se je za šiviljo, z njej lastno vztrajnostjo pa je v tistih težkih časih končala tudi srednjo šolo. Leta 1952 se je poročila in se skupaj z možem zaradi njegove službe odpravila v Srbijo, kjer je rodila hčer Majo, že leta 1957 pa se je z družino za stalno preselila v Ljubljano.

Svojo novinarsko pot na Radiu Slovenija je kot voditeljica oddaje Kmetijski nasveti začela leta 1986. Oddajo je oblikovala tako, da so v njej kot sogovornici sodelovali poljedelci, živinorejci, sadjarji, vinogradniki, cvetličarji, zelenjadarji in na njeno veliko veselje tudi čebelarji. Zaradi takega načina dela in praktičnih nasvetov so postali Kmetijski nasveti med poslušalci zelo priljubljeni, njena prijetna povezovanja pa so za številne postala razpoznavni znak oddaje.

Ivanka Polanec je oddajo Kmetijski nasveti, ki jo je vodila polnih 24 let, z njej lastnim žarom obogatila z življenjsko obliko in vsebino. Obiskovala je številne naše čebelarje in jih vabila k sodelovanju. S tem je kot prva voditeljica kmetijske oddaje začela slovenski javnosti neutrudno predstavljati pomembnost čebel in čebelarjenja ter pripomogla k temu, da je zdaj čebelarjenje pri nas znana in cenjena kmetijska

Foto: MB

Ivanka Polanec (1929–2015) ob prejetju odličja Antona Janše I. stopnje leta 2009

dejavnost in da smo čebelarji lahko ponosni na svoje delo. Sama je pogosto poudarjala, da je treba o čebelarjenju govoriti pošteno in večkrat, čebelarji pa smo jo imeli preprosto radi.

Bila je častna članica Čebelarskega društva Mengeš, leta 2009 pa ji je Čebelarska zveza Slovenije za njene zasluge podelila najvišje čebelarsko odličje Antona Janše I. stopnje.

Zadnji kmetijski nasvet na Radiu Slovenija je pripravila 8. decembra 2009, pozna leta svojega življenja pa je preživela v Domu Marte in Marije v njenem Dolnjem Logatcu, kjer je z veseljem sprejemala obiske čebelarskih prijateljev. Draga Ivanka, hvaležni smo ti za vse in v miru počivaj.

Anton Tomec, tajnik ČD Mengeš in ČZS

Vabilo k sodelovanju pri nastajanju monografije o zgodovini organiziranosti slovenskih čebelarjev

Na predlog Andreja Severja je občni zbor ČZS 6. aprila 2013 sprejel sklep, da ČZS ob pomoči čebelarskih društev ter donatorjev in sponzorjev založi monografijo o slovenskih čebelarskih praporih, ki bo namenjena zlasti kot promocijsko-protokolarno darilo ČZS. Pozneje smo sprejeli odločitev, da bo monografija o zgodovini organiziranosti slovenskih čebelarjev na dveh straneh formata A4 obsegala podatke o posameznem čebelarskem društvu, in sicer:

- ime društva, letnico ustanovitve društva, letnico razvitja čebelarskega prapora,
- kakovostno obojestransko fotografijo vsakega društvenega čebelarskega prapora in
- kratek opis simbolov na posameznem čebelarskem praporu.

Gre za zelo zahtevno nalogo, saj moramo pridobiti in urediti verodostojne podatke o zgodovini vsakega čebelarskega društva, za kar je potrebno dobro poznavanje zgodovine in virov, vsebino monografije pa je mo-

goče pripraviti le v tesnem sodelovanju s čebelarskimi društvi. Ker vemo, da je med slovenskimi čebelarji in ljubitelji čebel veliko usposobljenih ljudi, ki bi nam znali in hoteli pomagati pri izvedbi te naloge, vas vabimo, da nam svojo pripravljenost za sodelovanje do 15. novembra 2015 sporočite na e-naslov: anton.tomec@czs.si.

Anton Tomec, tajnik ČZS

**DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA**

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313 po 15 uri
tel.: 05 973 05 36
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

**Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov
in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po
ugodnih cenah.**

Varoza, naša večna skrb – in etika

Po televiziji in v časopisih smo sredi julija slišali in brali, da so kriminalisti opravili hišno preiskavo pri vrhniškem čebelarju Marku Debevcu, lastniku podjetja Apis M&D. Zasegli so približno 100 litrov različnih kemikalij, analiza katerih je pokazala, da med drugim vsebujejo alkaloid rotenon, ki ga povezujejo z nastankom parkinsonove bolezni in katerega uporaba je v Evropski uniji prepovedana. Kemikalije so bile uporabljene za pripravo tako imenovanih Debevcovih paličic, ki so jih številni čebelarji uporabljali za zatiranje varoj, ob tem pa so pri delu z njimi ogrožali tudi svoje zdravje. Epilog bodo podale odgovorne strokovne službe.

Ko se je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja tudi pri nas pojavila zajedavska bolezen varoza, se je začelo mrzlično iskanje sredstev, s katerimi bi jo obdržali na vajehtih. Učinkovita so se pokazala različna kemična in tudi povsem naravna sredstva, kot so nekatere organske kisline, ki jih v sledih vsebuje tudi med. V ČD Kranjska Gora smo za zatiranje varoj že skoraj pred dvajsetimi leti začeli uporabljati mravljinčno kislino, pozneje pa za zimsko zatiranje varoj še oksalno kislino. Naše načelo je bilo, da je treba kljub občasno slabšim rezultatom zatiranje nadaljevati z istim sredstvom, saj je le tako mogoče odpraviti morebitne težave. Menjavanje enega sredstva z drugim, ki naj bi bilo po priporočilih prijateljev čebelarjev domnevno učinkovitejše, človeka samo zbega, tako da na koncu ne ve, kje ga je polomil. Čebele pa umirajo.

V našem ČD varoje že šestnajsto leto zatiramo z mravljinčno kislino, in to ves čas po enakem postopku. Uporabljamo tako hlapilnike kot tudi tako imenovano šok metodo. Poglavitna je stalna kontrola števila odpadlih varoj po vsakem posegu, saj le tako lahko ocenimo, koliko zajedavcev je še ostalo v družini, tako da postopek po potrebi ponovimo. Izkušnja nas je naučila, da je treba imeti testne vložke v vseh družinah. Zelo pomembno je, da smo postopke zatiranja varoj z mravljinčno kislino izpopolnili tako za nakladne kot za AŽ-panje. Sam način dela je bil čebelarjem večkrat predstavljen, tudi v knjigi »Varoja, čebela, čebelar« (2007), ki smo jo prejeli vsi člani društev v okviru ČZS. Zatrdim lahko, da čebelar, ki se drži danih navodil o zatiranju varoj, nima nikršnih zimskih izgub in da pridela neoporečen med.

Zelo pa me bega odnos čebelarstva javnosti do naših naporov pri uvajanju naravnih sredstev za zatiranje varoj, to je organskih kislin. Ko smo pred 16 leti v našem društvu pripravili delavnice o uporabi mravljinčne kisline, se jih je udeležilo kar precejšnje število čebelarjev in veterinarjev. Ob tej priložnosti so svojo navzočnost potrdili tudi s podpisi, te pa smo

objavili v lani izdani brošuri ob 15-letnici sonaravnega zatiranja varoj v našem društvu in je bila predstavljena tudi v našem glasilu (št. 12, december 2014, str. 409). Potem pa je zanimanje za uporabo kisline vse bolj usihalo, tako da nam je na koncu ostala zvesta bolj ali manj samo še naša veterinarika.

Na čebelarstvu so se začela pojavljati različna kemična sredstva: iz Francije je izviral klartan za pripravo paličic z učinkovino fluvalinat, iz Italije je po skrivnih poteh prihajal kumafos ... Več ko je bilo teh sredstev, bolj se je krepil odpor do nas »mravljinčarjev«, ki se ubadamo s štetjem varoj. Ni ostalo samo pri posmehovanju, kajti tudi sam sem na sestanku upravnega odbora ČZS doživel celo javne žalitve na ta račun. Najglasnejši in najbolj napadalni so bili tisti, za katere se je izkazalo, da so čebelarjem pod mizo prodajali različna sredstva za zatiranje varoj. Šlo je, preprosto, za zaslužek na račun številnih čebelarjev, ki si niso znali pomagati sami in so verjeli tistim, ki so »najbolje« vedeli, kako je treba streči stvarjem. In številni so bili zavedeni.

Bega me tudi odpor večine veterinarjev, ki delajo v čebelarstvu, do uporabe mravljinčne kisline. Najpogostejša ugovora sta, da ni dovolj učinkovita ter da je delo z njo zamudno in nevarno. Pa morda vsega skupaj niso pogledali dovolj natančno: v našem ČD dokazujemo, da je dovolj učinkovita, uporaba šok metode pri AŽ-panjih pa je daleč hitrejša kot dodajanje zdravil, saj je treba pri tem odpirati okenca panjev. Pred nevarnostjo se moramo pač zavarovati in obleči tako, da kislina po nesreči ne pride v stik s kožo. Ne nazadnje je nevarna tudi vreča voda, zato poskrbimo, da se ne polijemo z njo.

Najnovejša dogajanja v zvezi s sredstvi za zatiranje varoj pa je treba pogledati še z druge strani. V naši družbi veliko govorimo o morali in etičnih normah, te pa naj bi veljale tudi v čebelarstvu. Skrajno nemoralno in neetično je, da nekateri zaradi zaslužka ogrožajo ljudi okoli sebe in čebelje pridelke, za katere se vsi trudimo, da ne bi vsebovali ostankov sredstev za zatiranje varoj. In ne nazadnje, tudi to je treba povedati na glas, so skupaj z nami polnopravni člani iste organizacije.

Pred nedavnim sem v SČ zastavil vprašanje, kako je s čebelarstvom kodeksom, ki ga je upravni odbor ČZS sprejel že leta 2005, a vse do zdaj ni bil ustrezno objavljen, zaradi česar je torej neveljaven. Prav kodeksi namreč uveljavljajo etične norme, ki naj bi veljale na določnih področjih delovanja, med nami pa ni videti prave volje, da bi končno dobili veljaven čebelarstveni kodeks.

Janez Gregori, predsednik ČD Kranjska Gora

Čebelarstvo v Varstveno-delovnem centru Črnomelj

Varstveno delovni center (VDC) Črnomelj je javni socialno-varstveni zavod, ki na območju Bele krajine izvaja storitve varstva, vodenja in zaposlitve pod posebnimi pogoji ter institucionalno varstvo za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Poleg izvajanja teh storitev skrbimo tudi za vključevanje omenjenih oseb v različne vsakodnevne dejavnosti, ki jim omogočajo čim kakovostnejše vključevanje v ožje in širše okolje. Prav zato nam je ČD Črnomelj leta 2012 predstavilo svojo zamisel o organiziranju čebelarskega krožka za naše varovance.

Idejo smo podprli in skupaj s ČD Črnomelj začeli pripravljati vse potrebno. Poskrbeti je bilo treba za čebelnjak, čebelje družine in vso opremo. Pri nakupu so nam finančno pomagale vse tri belokranjske občine – Semič, Metlika in Črnomelj. Prizadevni člani ČD Črnomelj pa so nam pomagali pri zagotovitvi čebeljih družin, pri sajenju medovitih rastlin in postavitvi čebelnjaka. Tega smo v okviru Dneva odprtih vrat VDC Črnomelj slovesno odprli aprila leta 2012.

Kmalu potem smo začeli tako teoretično kot praktično usposabljanje člane našega čebelarskega krožka. Srečujejo se enkrat na teden, in to ob petkih. Kadar je delo v čebelnjaku nujno, se srečujejo tudi večkrat na teden, vedno pod zanesljivim vodstvom mentorja g. Dušana Milinkoviča, sicer predsednika ČD Črnomelj. Čebelarstvo smo začeli vključevati tudi v druge dejavnosti, kot so likovni, hortikulturni in gospodinjski krožek. Po treh letih obstoja krožka smo spoznali, da je čebelarstvo lahko odlična poslovna priložnost za našo zaposlitveno dejavnost, npr. za prodajo čebelarskih izdelkov, izdelavo ali prodajo satnikov ali za vzgojo in prodajo sadik medovitih rastlin. To so vsekakor naši načrti za naprej.

Da bi te možnosti predstavili tudi drugim, smo 26. maja letos v prostorih VDC Črnomelj skupaj s ČZS pripravili čebelarski dogodek. Za vse VDC-je

Foto: Arhiv VDC Črnomelj

v Sloveniji smo namreč prikazali dobro čebelarsko prakso pri delu z ljudmi, predvsem z osebami z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Udeležence srečanja je najprej pozdravil tajnik ČZS Anton Tomec, sledila pa je kratka kulturna točka z naslovom Ciciban in čebela, ki so jo izvedli varovanci VDC Črnomelj. Ponazoritev pesmi našega rojaka Otona Zupančiča, povezana z resnicami o čebelah, je navdušila občinstvo. Potem so bile na vrsti različne predstavitve. Predstavniki ČZS g. Vlado Auguštin je predstavil delovanje ČZ Bele krajine in dejavnosti JSSČ na področju usposabljanja čebelarjev. Primer dobre čebelarske prakse, ki v okviru zelene programa poteka v Centru za delo, varstvo in usposabljanje Dolfke Boštjančič Draga, sta predstavila g. Irena Borštnik in njihov učitelj čebelarjenja g. Zvone Konstantinovič. Primer dobre prakse Garibaldi iz Italije je nazorno prikazal g. Franc Šivic. Člani čebelarskega krožka VDC Črnomelj so kot zadnji predstavili še naš primer dobre prakse, ki temelji na tesni povezanosti s čebelarji iz lokalnega okolja. Na koncu so člani čebelarskega krožka še praktično prikazali delo ob čebelnjaku.

Namen srečanja je bil torej seznaniti širšo javnost in predstavnike različnih VDC iz Slovenije, da je ena izmed možnosti zaposlitvenih ali prostočasnih dejavnosti za varovance lahko tudi čebelarska dejavnost, s katero imamo v VDC Črnomelj odlične izkušnje. Med druženjem po srečanju so se stkale različne vezi, ki bodo v prihodnosti gotovo pripomogle k novim projektom na področju čebelarjenja in dela z ljudmi tudi v drugih ustanovah in zavodih po Sloveniji. Torej je bil namen našega srečanja vsekakor dosežen.

Zdenka Vrlnič, direktorica VDC Črnomelj

Foto: Arhiv VDC Črnomelj

Preskuševalec medu, vprašljivo poimenovanje!

Pod naslovom Program izobraževanja preskuševalcev medu v letu 2015 je bilo v aprilski številki SČ objavljeno vabilo čebelarjem, ki se želijo usposobiti za ugotavljanje vrst in senzoričnih značilnosti medu. V sestavku, obsegajočem pol strani, je velika terminološko pestrost, pa tudi zmeda. Kar sedemkrat je zapisana besedna zveza preskuševalec medu oziroma senzorični preskuševalec medu, celo kot uradno poimenovanje za osebo, ki je uspešno opravila tak seminar, nekajkrat tudi senzorična analiza in senzorično ocenjevanje medu, enkrat samkrat pa so navedeni pokuševalci medu, torej izraz, ki je v tem kontekstu pomensko zares ustrezen in tudi sicer v rabi dovolj pogost, da bi ga kazalo uporabljati.

Povsem napačen je v navedenem sestavku največkrat zapisan preskuševalec, ki je po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) manj primerna, redkeje rabljena različica besede preizkuševalec. Ta se v slovenski knjižnojezikovni rabi uporablja kot poimenovanje za človeka, ki kaj preizkuša, predvsem na tehničnem področju, npr. preizkuševalci kablov, topilci in preizkuševalci zlata ipd. Iz iste poimenovalne pomenske podstave imamo v SSKJ še zglede preizkušnja avtomobilov, preizkušnja škropiva, pa tehnično preizkušanje oddajnika ipd. (vedno po-

leg preiz- lahko tudi pres-). Za ugotavljanje okusa, arome in drugih senzoričnih značilnosti živila ali pijače pa je v splošni rabi poimenovanje pokuševalec, pomensko ustrezní pa so še redkeje rabljeni poskuševalec, poizkuševalec, tudi okuševalec ter iz latinščine prevzeti degustator, bolj opisno pa še senzorični ocenjevalec.

Iz navedenega torej izhaja, da za namen, za kakršnega je v aprilski številki SČ uporabljen preskuševalec, ta ni samo neprimeren, ampak povsem napačen. Ne gre za preizkušanje, za preizkuse ali poskuse oziroma za eksperimente ali eksperimentiranje, temveč za okušanje, pokušanje, pokušine, za poskušanje (hrane, pijače) oziroma za degustiranje ali degustacije, vse to pa seveda nima prav nič skupnega z eksperimenti ali eksperimentiranjem, kar dejansko pomenita glagol preskušati in glagolnik preskušanje. Kot da naj udeleženci »programa izobraževanja preskuševalcev medu« postanejo strokovnjaki za opravljanje eksperimentov ali poskusov z medom. Da to nikakor ni namen v SČ propagiranega seminarja na Biotehniški fakulteti UL, ne more biti nobenega dvoma, zato je napačno uporabljene strokovne izraze vsekakor treba zamenjati s pravilnimi.

Dr. Viktor Majdič

PREDSTAVITEV ČEBELARJA

Obisk pri starosti čebelarjev g. Francu Krevlju

Avgusta letos je čebelar Franc Krevelj, član ČD Dravograd, slavil svojo 94-letnico, zato smo ga na njegovem domu obiskali podpredsednik ČZS Franc Šmerc, predsednik ČD Dravograd Miran Kadiš in tajnik ČZS Anton Tomec.

Slavljenec je bil rojen v številni kmečki družini v Brestanici, kjer po njegovih besedah v njegovih mladih letih ni bilo veliko čebelarjev. Izučil se je za sedlarja in tapetnika ter med drugo svetovno vojno s trebuhom za kruhom prišel v Dravograd, kjer se je kmalu seznanil s tamkajšnjimi čebelarji. Po vojni je bil nekaj let obrtnik, pozneje pa dolga leta uspešen direktor podjetja. Čebelariti je začel okoli leta 1950.

Gospod Krevelj je bistrega in prodornega duha. V prijetnem pogovoru je povedal, da ga je za čebelarjenje navdušil svak Bruno Krištof, ter dodal, da ne more biti brez čebel in da jih vsak dan opazuje v čebelnjaku, postavljenem v svojem zgledno urejenem velikem sadnem vrtu. Poudaril je, da je le redkokdaj izgubil kako čebeljo družino. Ko smo si ogledali če-

Foto: Franc Šmerc

belnjak, smo se tudi sami prepričali, da je čebelar z dušo in srcem, pri čebelarjenju pa se ravna po sodobnih spoznanjih. Ob svojih letih še vedno skrbi za sedem čebeljih družin v 10-satnih AŽ-panjih ter za dve v 5-satnih AŽ-prašilkah.

Ob našem obisku smo se srečali tudi z njegovim sinom in snaho ter dveletnim pravnukom Erikom, ki je pradedku zatrdil, da bo postal čebelar. Vsem se zahvaljujemo za gostoljubje. Ob koncu obiska smo ga povprašali še o njegovih čebelarskih izkušnjah in

PREDSTAVITEV ČEBELARJA

napotkih. Preprosto je odgovoril: »Kdor ima čebele, naj jih ima rad« ter »Pri čebelah nisi nikoli dovolj

pameten.« Franc Krevelj, bodite zdravi in še dolgo čebelarite!
Anton Tomec, tajnik ČZS

Zahvala ČZS

Spoštovani, še danes ne dojamem vsega, kar se je v moji hiški v Dravogradu dogajalo 19. avgusta tega leta, to je na moj rojstni dan. Obiskala me je skupinica čebelarjev iz ČZS in ČD Dravograd in skupaj smo v prijetnem vzdušju obudili spomine na začetek mojega čebelarjenja pred mnogimi leti. Moj besedni zaklad je preskromen, da bi zapisal

vse, kar sem doživljal tega dne, izrekam pa zahvalo za nepričakovano pozornost, ki ste mi jo s svojim obiskom izkazali. Verjemite mi, v besedici HVALA je v polni meri zajeta moja maksimalna hvaležnost, ki mi bo pomagala preživeti kljub nedavni izgubi moje žene, še nekaj dni ob mojih čebelah. Naj zaključim zahvalo z besedicama: Naj medi!

Franjo Krevelj

OBLETNICE

60-letnica Obalnega čebelarskega društva Koper

Foto: Arhiv OČD Koper

Obalno čebelarsko društvo Koper letos praznuje 60-letnico svojega delovanja. V počastitev tega jubileja smo 20. junija 2015 organizirali srečanje če-

belarjev v Trebešah pri Kopru. Poleg številnih članov našega društva so se srečanja udeležili tudi predstavniki ČZS g. Aleš Rodman, podžupan Mestne občine Koper g. Peter Bolčič skupaj s predstavnico občine go. Barbaro Strmole, predsednik ČD Antona Žnideršiča iz Ilirske Bistrice g. Jugoslav Logar, predsednik Slovenskega čebelarskega društva iz Italije g. Daniel Novak in predstavniki ČD Buje. O dogodku sta poročala tudi RTV Koper Capodistria in Radio Koper Capodistria. Vsem udeležencem srečanja se zahvaljujemo za dobro voljo, s katero ste nam pomagali sooblikovati nepozaben praznik!

Upravni odbor Obalnega čebelarskega društva Koper

ČEBELARSKI TURIZEM

Strokovna ekskurzija ČD Domžale

Kot vsako leto v septembru smo se člani ČD Domžale tudi letos odpravili na strokovno ekskurzijo, tokrat v Belo krajino. Najprej smo si v bližini Črmošnjic, sredi kočevskih gozdov, ogledali vzrejališče rodovniških matic, katerega posebnost so močne kovinske kletke, ki plemenilčke varujejo pred medvedi, trotarji pa so postavljeni kar na balkonu v prvem nadstropju brunarice. Ogled je vodil čebelar Jože Sever iz Semiča, znan po pridelavi sortnih vrst medu in vrhunskih medenih pijač. Po predstavitvi in izmenjavi izkušenj je sledil ogled Čebelarstva Sever v Semiču. Zanimiva je bila pokušina šestih vrst medu in medenega likerja, veliko pa smo izvedeli tudi o izdelavi medenih pijač. Nato nas je pot vodila v Krupo, kjer smo si ogledali izvir reke Krupe in tipično belokranjsko hišo. Predsednik našega društva Bine Kla-

Foto: Arhiv ČD Domžale

dnik je poskrbel za brezhibno organizacijo, pa tudi za zabavo. Čeprav nas je sem ter tja lovilo dež, smo se vrnili zadovoljni, saj smo izvedeli marsikaj novega in imeli priložnost izmenjati naše čebelarske izkušnje.

Elena Skok

Pomoč pri razvoju čebelarstva na Madagaskarju

O čebelarstvu in poskusom njegovega razvoja na Madagaskarju smo že pisali v SČ, št. 10, oktober 2014, str. 318. Septembra letos pa se je v Sloveniji oglašil slovenski misijonar na Madagaskarju g. Tone Kerin iz reda lazaristov, ki vlaga mnogo truda tudi v razvoj čebelarstva na t.i. Velikem rdečem otoku in s tem v izboljšanje ekonomskega stanja in preživetja revnih Malgašov.

S sodobnim čebelarstvom so na Madagaskarju začeli francozi, ker je bil Madagaskar francoska kolonija. Med so predvsem izvažali. Ko so leta 1960 zapustili kolonijo je prej zelo urejeno čebelarstvo padlo v vodo. Čeprav je čebelje paše ogromno. Malgaši sami se niso ukvarjali s tem, ker niso imeli dovolj pripomočkov in panjev, primanjkovalo pa je tudi znanja. Stanje čebelarstva se je vrnilo v prvobitno obliko lova na divje čebele po gozdovih. V gozdovih je veliko mrtvega lesa in lovci na med so z ognjem zažgali čebele ter pobrali medeno satje. Pogosti so bili tudi gozdni požari zaradi te dejavnosti. Takšen način je zelo netrajnosten in bi bilo potrebno uvesti čebelarjenje v panjih.

Ko je g. Kerin leta 1985 prvič prišel na Madagaskar je komaj kje videl kakšen panj. Na visokih planotah so prebivalci kasneje sami začeli čebelarstvu nastavljati manjše lesene škatle brez satnikov. Satje izrežejo ven in ga z roko zmečkajo, da pridobijo med, čebele pa morajo ponovno zgraditi satje. Takšne tehnike čebelarjenja pa ne dohajajo možnosti razvoja čebelarstva, ki so na Madagaskarju v večji meri neizkoriščene. Gozdovi in travniki Madagaskarja so ves čas v cvetju, samo dva zimska meseca, na južni polobli sta to junij in julij, sta mirna, vendar z ravno dovolj paše, da ni potrebno zimsko krmljenje. Od septembra do novembra medijo palisander, liči, futu in vsa gozdna drevesa. Od januarja do marca med evkalipt, vendar ne more v polnosti dati vsega od sebe, ker je to deževna doba in dež sproti spira cvetove. V kolikor je kakšen dan brez dežja so sate takoj polni medu. Kar se tiče čebeljih paš je obalni del Madagaskarja skoraj idealno okolje. Na visokih planotah so na 1300 metrih nadmorske višine razmere nekoliko drugačne.

Na misijonih sprva ni bilo čebel, kasneje je g. Kerin, leta 1995 sam začel čebelariti, ker je imel čebele že njegov stari ata. Kupil je knjige in jih preštudiral. Vso prvo opremo panje in satnike si je izdelal sam. Naredil ja majhne panje z malimi satniki, ki so bili takoj polni medu. Na Madagaskarju žive majhne črne čebele, ki nikoli ne mirujejo. Še nobenega roja mu ni uspelo uloviti, saj so kot zmešane in se dvignejo v zrak skupaj z matico takoj, ko odpre panj, šele kasneje se vrnejo. V AŽ-panju so se zelo dobro obnesele, dokler ne odpiraš panja, saj se čebele v kolikor se ne dvignejo v zrak razbežijo po stenah zato z vra-

čanjem satnikov v panj nehote pobiješ mnogo čebel. Zaradi te lastnosti čebel se bolje obnese nakladni panjski sistem, LR- in še bolj DB-, saj ima večje plodišče, kar je bolj prikladno za te čebele, ki se neprenehoma razmnožujejo, zelo rade rojijo. To je zaradi

Misijonar in čebelar Tone Kerin

Foto: Franc Šivic

tega ker so družine zelo živalne, nekeje do 100.000 osebkov, čebele delavke pa so videti kot majhne črne muhe. Te čebele tudi zelo močno propolizirajo. Propolis je rjavkaste in rumenkaste barve. Na Madagaskarju je največji uničevalec čebel voščena vešča. Tudi varoje so že prišle na severni del otoka, vendar obstaja upanje, da bodo čebele nanje reagirale podobno kot na veščo, tako da bodo šle na roj in se tako po naravni poti rešile varoj.

Med, četudi ga trenutno pridelajo malo, je pomemben za preživetje čebelarjev, saj ima na Madagaskarju visoko ceno. V primerjavi s Slovenijo je cena visoka 4 do 5 EUR liter medu, upoštevajoč, da so povprečne mesečne plače okoli 30 EUR. Na Madagaskarju bi mnogi želeli čebelariti, imajo radi čebele, vendar ni panjev in znanja, obstoječi način čebelarjenja pa uničuje okolje in čebelje družine. G. Kerin ima tudi načrt, da bi nekaj redkih študentov, ki jih uspejo šolati, naučili tudi čebelarjenja in da bi znanje nato širili doma med rojaki. Možno je tudi, da bi kakšen izmed slovenskih čebelarjev prišel dol in učil čebelarjenja. Želja je, da bi imel vsak misijon nekaj panjev na katerih bi prikazali način čebelarjenja, saj so Malgaši zelo dojemljivi in bi pričeli samostojno čebelariti brez uničevanja čebel in narave. To bi bil tudi vir prihodka za preživetje in prehrano otrok, ki so podhranjeni in umirajo zgodaj. Potrebno bi bilo tudi, da se malgaška čebela strokovno opiše. Kakršna koli po moč bi naredila velike spremembe na bolje.

MB

Zbiranje sredstev za postavitve in obnovo čebelnjakov na Madagaskarju

Pri razvoju čebelarstva na Madagaskarju lahko pomagate z nakazilom na TRR Misijonskega središča, pri katerem ima misijonar Tone Kerin odprt svoj račun. Podatki za nakazilo so: koda namena: CHAR; namen nakazila: dar za Toneta Kerina - čebelarstvo; TRR oz. IBAN: SI56 0201 4005 1368 933; BIC banke: LJBASIX; referenca: SI 00 279615. Že vnaprej hvala za vaše darove.

Odkritje in blagoslov kipa sv. Ambroža v Lovrencu na Pohorju

Na »Jezernikovih dnevih«, s katerimi zaznamujemo občinski praznik, vsako leto sodelujemo tudi čebelarji ČD Lovrenc na Pohorju, po navadi z dnevom odprtih vrat našega čebelarskega doma. Letos je bilo še posebej slovesno, saj se je čebelarjem izpolnila dolgoletna želja po postavitvi kipa sv. Ambroža pri čebelarskem domu. Kip je izdelal g. Srečko Ornik iz Radizela, finančna sredstva zanj pa so prispevali čebelarji. Ob navzočnosti velikega števila obiskovalcev so kip odkrili najstarejša članica ČD Lovrenc na Pohorju ga. Truda Pušnik - Jerica, župan občine Lovrenc na Pohorju g. Joško Manfreda in predsednica ČD Lovrenc na Pohorju ga. Angela Obrulj. Kip sv. Ambroža je ob navzočnosti maskote Čebelice blagoslovil domači župnik g. Damjan Mlinarič. Prav posebej smo bili veseli obiska podpredsednika ČZS g. Franca Šmerca in predsednika ČZD Maribor

Foto: Angela Obrulj

g. Vlada Pušnika. Iskreno se zahvaljujemo vsem čebelarjem in praporščakom sosednjih občin, ki so se udeležili naše slovesnosti.

Angela Obrulj, predsednica ČD Lovrenc na Pohorju

Bogat čebelarski program na sejmu AGRA

Letošnji sejem AGRA konec avgusta je čebelarjem ponudil precej bogat, predvsem strokovni program, strnjen v t. i. Čebelarski dan.

Čebelarski dan se je začel s slovesno razglasitvijo rezultatov in podelitvijo priznanj **13. ocenjevanja medu z mednarodno udeležbo**. V ocenjevanju je sodelovalo 65 čebelarjev z 91 vzorci medu, največ iz Slovenije, pa tudi iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovaške. Podeljeni so bili en šampion ter 52 zlatih, 23 srebrnih in 10 bronastih priznanj. Kot vsako leto so bili razglašeni tudi štirje prvaki vrste: za cvetlični med Čebelarstvo Zvonko Sedmak iz Klanca pri Kozini, za gozdni med Rudolf Ferkolja iz Borovnice, za kostanjev med družba OZZ Trgozad P.O. Bužim iz Bosne in Hercegovine ter za akacijev med, ki je bil razglašen tudi za šampiona, Čebelarstvo Tigeli s Krapja.

Osrednji govornik in podeljevalec priznanj, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan je v svojem nagovoru poudaril, da ima čebelarstvo v Sloveniji prihodnost zlasti zaradi številnih mladih čebelarjev, zato se bo ohranilo tudi v prihodnjih desetletjih in stoletjih.

Po prireditvi je sledila **strokovna razprava o možnostih črpanja sredstev iz Programa razvoja podeželja v obdobju 2014–2020 za področje čebelarstva**. G. Rok Roblek z Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je predstavil ukrepe, za katere bodo lahko kandidirali čebelarji. V prejšnjem programskem obdobju je ta sredstva pridobilo zelo

majhno število čebelarjev, zato je izrazil upanje, da bo v novi finančni perspektivi drugače. Ukrepi, ki bodo zanimivi tudi za čebelarje, so naložbe v osnovna sredstva (podukrep Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva in podukrep Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov), v razvoj kmetij in podjetij (podukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete) in v sodelovanje. Kot je povedal, čebelarjem ne bo treba oddati zbirnih vlog, temveč bo zahtevnost vloge odvisna od vrednosti naložbe, poslovni načrt pa bo moral izkazovati ekonomsko upravičenost vlaganja. Predlagal je, naj čebelarji svoja morebitna vprašanja o posameznih ukrepih pošljejo na uradni e-naslov Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) oz. na JSSČ, ta pa jih bo posredovala MKGP.

Širši javnosti je bila namenjena **razprava o spodbujanju dobre kmetijske prakse z vključevanjem medovitih poljščin**. V njej so sodelovali dr. J. Božič (BF UL), dr. S. Kapun (KGZ M. Sobota), ga. S. Štraus (Panvita), g. D. Verdnik (Semenarna Ljubljana), g. R. Janža (Biotehniška šola Rakičan) in g. Š. Šemen. Po uvodnih besedah ge. N. Klemenčič Štrukelj o pomembnosti čebele za okolje in njeni ogroženosti je dr. Božič kot strokovni vodja letošnjega projekta »Od setve do žetve«, s katerim želimo pridobiti podatke o medovitosti posameznih sort ajde na določenih območjih Slovenije, povedal, da so se v ta projekt vključile vse slovenske srednje kmetijske šole. Ugo-

tovitve tega projekta bodo predstavljene na sejmu Narava in zdravje. Dr. Kapun je dejal, da je bil na področju kmetijske politike v zadnjem obdobju narejen velik napredek. V Program razvoja podeželja so namreč v obliki kolobarja, strniščnega posevka itd. vključene tudi medovite poljščine. Na območju Pomurja so v zadnjih letih setev ajde povečali s 400 na 1000 ha, v prihodnje pa naj bi jo po njegovih predvidevanjih zasejali na 3000 ha kmetijskih površin. V poznopoletnem obdobju se je razširila tudi setev bele gorjušice in oljne redkve, ki dajeta veliko cvetnega prahu in medicīne. Vse to je posledica dobrega sodelovanja med KGZS, ČZS in MKGP. Po njegovem mnenju ni bojzani, da bi zaradi sajenja sladkorne pese ostali brez oljne ogrščice, saj upa, da bo ta ostala v kolobarju. G. Vernik je predstavil ponudbo Semearne Ljubljana, ki obsega približno 15 vrst medovitih poljščin, med njimi različne vrste detelj, avtohtono ajdo, oljno ogrščico, belo gorjušico, grašico, faceljo, lan in sončnice. Povpraševanje po poljščinah se povečuje, še posebej po avtohtonih vrstah, članom ČZS pa pri nakupu semen medovitih rastlin priznava 15-odstotni popust. Dobro prakso sodelovanja med večjim podjetjem na področju pridelave poljščin in čebelarji sta predstavila predstavnica podjetja Panvita ga. Štraus in čebelar g. Šemen. Po besedah ge. Štraus je poslanstvo Panvite skrb za zdravo okolje, zato sodelujejo z lokalnimi čebelarji in jih obveščajo o agrotehničnih ukrepih na njivskih površinah ter o tem, kdaj naj čebele pripeljejo na pašo. G. Šemen je povedal, da podjetje škropi poljščine s FFS ponoči in da je bilo lansko preživetje njegovih čebeljih družin na ajdovi paši 99-odstotno, preostalih družin, ki niso bile na tej paši, pa le 66-odstotno. G. Janža iz Biotehniške šole Rakičan je dejal, da kmet živi od narave in okolja, zato njihova šola že drugo leto sodeluje pri projektu »Od setve do žetve«, z ajdo pa so posejali skoraj 3 ha kmetijskih površin.

Na **posvetu o izrabi gozdnih paš** so se čebelarji seznanili s pravnimi podlagami izrabe čebeljih paš v skladu s pašnimi redi, z obveščanjem čebelarjev o medenju in s katastrom čebeljih paš. G. A. Šalika in mag. Z. Kafel z MKGP sta predstavila Pravilnik o katastru čebelje paše, čebelarskem pašnem redu in programu napovedi medenja, katerega osrednji del sta čebelarski pašni red in registracija stojišč, ter Pravilnik o označevanju čebelnjakov in stojišč s poudarkom na poznavanju izrazov. G. J. Justinek iz ČZS je predstavil opazovalno-napovedovalno službo, ki deluje že več kot 100 let in ob pomoči sodelavcev čebelarjem posreduje podatke o medenju po Sloveniji. Povedal je, da so tehtnice za spremljanje donosa medu v čebelji družini nameščene po vsej Sloveniji in da lahko čebelarji na podlagi podatkov avtomatskih tehtnic vsak dan spremljajo sveže podatke o stanju medenja

Foto: Lidija Senič

na posameznih območjih. Ti podatki so prek spletne aplikacije in tudi prek avtomatskega odzivnika dosegljivi 24 ur na dan. Poudaril je pomembnost izrabe gozdnih paš in problematiko njene izrabe, predvsem zaradi zapiranja nekaterih območij za dovoz čebeljih družin, nepoznavanja možnosti informiranja o vrstah paše in donosih medu ter zaradi ne najprimernejše panjske tehnologije, ki bi omogočala večje donose medu. Mag. Veselič je na kartah Slovenije predstavil kataster čebelje paše glede na posamezne medovite rastline in njegovo nastajanje. Strokovne službe ČZS so določile izhodišča za izračune zmogljivosti pasišč, ZGS pa je kataster dokončno oblikoval na podlagi svojih podatkov o gozdnih sestojih.

Čebelarski dan je sklenila **okrogla miza o svetovnem dnevu čebel**, katerega pobudnik je Čebelarska zveza Slovenije. Na njej so sodelovali minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan, dr. Danilo Bevk iz NIB, dr. Peter Kozmus iz ČZS in ga. Eva Štravs iz MGRT. Minister Židan je predstavil pobudo Čebelarske zveze Slovenije za razglasitev svetovnega dne čebel. Aprila letos je pobudo podprla tudi Vlada RS, s tem pa je postala državni projekt. Kot je povedal, osebno podpira pobudo, saj je znano, da oprashaevalci po vsem svetu pripomorejo k pridelavi poljščin in sadja v vrednosti 150 milijard evrov, v Evropi v vrednosti 22 milijard evrov, v Sloveniji pa v vrednosti več kot 100 milijonov evrov, in ker brez njih ne bi bilo kmetijstva. Drugi razlog za podporo tej pobudi je, da je čebela indikator stanja v naravi, v kateri moramo živeti, tretji pa, da se Slovenija na področju čebelarstva počuti kot velesila. Kot je dejal, smo na nekaterih drugih področjih pretirano skromni, prav na tem področju pa lahko hodimo z dvignjeno glavo in samozavestno. Neposredni vpliv razglasitve svetovnega dne čebel ne bo opazen samo v naravi, ampak tudi v turizmu, gospodarstvu in prepoznavnosti Slovenije. Po njegovem mnenju je realno pričakovati, da bo OZN 20. maj razglasila za svetovni dan čebel v dveh do treh letih. Na vprašanje o prepovedi uporabe neonikotinoidov je minister Židan odgovoril, da je bila

Slovenija ena izmed prvih držav, ki je na podlagi mnenja domače stroke prepovedala uporabo teh kemičnih sredstev, njihovo škodljivost pa je zdaj spoznala tudi EU in začasno prepovedala njihovo uporabo. Dr. Kozmus je predstavil slovensko čebelarstvo in kranjsko čebelo ter povedal, da slovenski čebelarji čebelarijo z dušo, Slovenija pa je blizu vrhu seznama držav z največ čebelarji na 1000 prebivalcev. Dr. Bevk je prepričan, da je treba pozornost nameniti vsem opravevalcem rastlin. Večina travnikov cveti spomladi, ko cveti regrat, pozneje pa so to zelene puščave. Zaradi tega je treba čebelam zagotoviti druge vire hrane, npr. z zasaditvijo medovitih rastlin. Opozoril je na dilemo glede vnašanja čmrcljev v Slovenijo, saj utegnejo prišleki povzročiti velik problem tako za avtohtone čmrclje kot tudi za čebele. Po vnosu se namreč uji

čmrclji lahko križajo z avtohtonimi, hkrati pa je s tem večja tudi možnost vnosa bolezni, s katerimi bi se lahko okužile tudi čebele. Po mnenju ge. Štravs je pobuda za razglasitev svetovnega dneva čebel priložnost tudi za slovensko gospodarstvo in slovenski turizem. Tako bodo študijskim skupinam novinarjev in turističnim agentom ponujali ogled čebelarstev, to pa bo dobra promocija Slovenije. Na področju čebelarstva jim namreč lahko pokažemo številne posebnosti, kot so tipični slovenski čebelnjaki, panjske končnice, premični čebelnjaki ...

Živahno je bilo tudi na stojnici JSSČ in ČZD Pomurja. Obiskovalci so z veseljem okušali različne vrste v Sloveniji pridelanega medu ter se informirali o njihovi raznovrstnosti.

Lidija Senič, vodja JSSČ

Ocenjevanja medu 2015

Ocenjevanje	Kategorija ocenjevanja	Zbiranje vzorcev	Naslov	Pristojbina	Informacije	Ocenjevanje
15. mednarodno ocenjevanje medu Sežana 2015	mednarodno	8.-14. 10. 2015	Bogomir Furlan, Brkinčeva 24, 6210 Sežana	15 EUR	g. Furlan, +386 5 734 60 54, 041/860 034	17. 10. 2015, Povir

Državnega ocenjevanja medu se bodo lahko udeležili le vzorci medu s tistih ocenjevanj, ki potekajo v skladu s pravilnikom ČZS o senzoričnih ocenjevanjih medu.

“Čbelica na rajžo gre”

Izdelava prevoznih čebelnjakov
prilagodljiva notranja stena

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si, info@cebelnjaki.si
telefon: 031 681 589

Knjiga o čebelarstvu, kakršne še ni bilo!

Boštjan Noč, predsednik ČZS, brez dlake na jeziku o vsem, kar se je dogajalo na Čebelarški zvezi Slovenije in na ministrstvih!

Kdo podpira čebelarje in kdo brani le lastne interese? Kako so slovenski čebelarji prišli do najboljšega položaja v vsej svoji zgodovini? Je kdo ponujal podkupnine?

In še: Boštjan Noč razkriva svoj način čebelarjenja skozi leto, vzrejo matič in rezervnih družin. Pove vse o pripravi čebel na pašo v stacionarnem čebelnjaku in o prevoznem čebelarstvu.

Rojen za čebele – knjiga, ki si jo boste zapomnili!

Prednaročilo (plačilo) do 31. 12. 2015: 15 EUR + ddv	Prednaročilo (plačilo) od 1. 1. 2016 do izida: 18 EUR + ddv	Po izidu: 22 EUR + ddv
--	---	----------------------------------

Knjiga izide v februarju 2016. Naročila: zdenka.noc@gmail.com · 040 431 930

Povabilo na sklepno slovesnost 2. državnega senzoričnega ocenjevanja medu in Ambrožev ples

Vabimo vas na sklepno slovesnost 2. državnega senzoričnega ocenjevanja medu in Ambrožev ples. Sklepna slovesnost bo v petek, 4. decembra 2015, ob 18. uri, na sedežu ČZS, Brdo 8, Luskovica. Slavnostni podelitvi bo sledil tradicionalni

Ambrožev ples. Prijave za ples zbira ga. Barbara Dimc (barbara.dimc@czs.si, 041/370 409). Vljudno vabljeni!

Tajništvo ČZS

Kozarec za čebelje pridelke in izdelke iz čebeljih pridelkov slovenskega izvora

Čebelarstva zveza Slovenije spodbuja in pospešuje pridelavo in prodajo čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov, pridelanih v naši državi. Uporaba posebnega – enotnega kozarca za čebelje pridelke in izdelke iz čebeljih pridelkov slovenskega izvora brez dvoma prispeva k prepoznavnosti in razlikovanju tovrstnih pridelkov in izdelkov od neslovenskih čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov, ki se pojavljajo na slovenskem tržišču.

Cilj uporabe kozarca je, da bi čebelje pridelke in izdelke iz čebeljih pridelkov, pridelane v Sloveniji, polnili v oblikovno prepoznaven kozarec. Uporabo kozarca določa Pravilnik o uporabi kozarca za čebelje pridelke in izdelke iz čebeljih pridelkov slovenskega izvora, ki ga najdete na spletni strani ČZS v rubriki »Pravilniki ČZS«.

Nadzor nad polnjenjem čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov slovenskega izvora v omenjeni kozarec tako z vidika izvora tovrstnih pridelkov kot tudi polnjenja drugih živil v kozarec izvaja Čebelarstva zveza Slovenije. Kozarci, namenjeni domačemu medu in drugim čebeljim pridelkom in izdelkom, so med slovenskimi porabniki dobro prepoznavni, zato čebelarji ne zlorabimo niti zaupanja porabnikov niti prepoznavnosti in v kozarec polnimo

Foto: MB

samo kakovostne čebelje pridelke in izdelke slovenskega izvora. Na ta način bomo še povečali svojo prepoznavnost in si zagotovili prodajo.

Priporočamo pa vam tudi, da svoj med vključite v sheme višje kakovosti (Slovenski med z geografsko označbo, Kraški med, Kočevski med). Povejte kupcem, da gre za med višje kakovosti!

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Spremembe sporočanja dohodka iz dejavnosti

Čebelarje, ki so nosilci dopolnilne dejavnosti, tiste, ki vodijo knjige ali so registrirani kot s. p., itd., obveščamo, da bo oddaja obrazca Obračun akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti (enkrat na leto; rok za leto 2015 je 31. marec 2016) od leta 2015 naprej mogoča samo v elektronski obliki. **Sporočanju obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti** je namenjena aplikacija eDavki. Za vstop v eDavke potrebujete digitalno potrdilo, ki ga registrirate ob prvi prijavi. Za elektronsko poslovanje prek eDavkov

je nujna uporaba digitalnega potrdila in zasebnega ključa, oba pa v elektronskem poslovanju nadomeščata osebno legitimacijo in omogočata varno komunikacijsko povezavo prek spleta. Z elektronskim potrdilom in zasebnim ključem tudi podpišete vlozene dokumente. Oddaja je mogoča tudi prek pooblaščenih oseb. Podrobnosti o tem si lahko pogledate na spletni strani: <https://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/StartPage/StartPage.aspx>.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Elektronsko vlaganje prijav in obračunov za trošarine v informacijskem sistemu e-TROD – poziv zavezancem

Od decembra 2014 lahko trošarinski zavezanec vlagajo prijave za opravljanje dejavnosti, zaradi katere so zavezani k obračunavanju in plačevanju trošarine, ter obračune trošarine po informacijskem sistemu e-TROD. V skladu s petim odstavkom 51. člena Zakona o davčnem postopku mora davčni zavezanec, ki opravlja dejavnost, predložiti davčni obračun v elektronski obliki, zato čebelarje, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost proizvodnje alkoholnih pijač in tinkture propolisa na podlagi alkohola, opozarjamo, da si uredijo možnost elektronske oddaje trošarinskih obrazcev. E-TROD omogoča varno in papirnatemu poslovanju popolnoma enakovredno storitev na svetovnem spletu. Prednosti e-TROD-a v primerjavi s poslovanjem na papirju so:

- hitrejše in preprostejše izpolnjevanje trošarinskih obrazcev (z vgrajeno pomočjo in orodji za sprotno preverjanje),

- vpogled v register zavezanca in njegove predložene obračune,
- možnost vlaganja dokumentov 24 ur na dan, sedem dni v tednu, brez stroškov za poštnino in neodvisno od geografske lokacije,
- prenos podatkov neposredno iz računovodskega sistema v sistem e-TROD prek spletnih storitev,
- brezplačna uporaba informacijskega sistema e-TROD.

Več informacij lahko dobite na spletni strani FURS-a: www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/trosarine/ in pri svetovalkah za ekonomiko čebelarstva pri JSSČ (natasa.strukelj@czs.si in tanja.magdic@czs.si).

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Promocijska akcija »Medeni zajtrk« v vrtcih in šolah

V vrtcih in šolah tudi letos v pripravljamo promocijsko-izobraževalno akcijo, ki jo bomo tako kot po navadi izvedli tretji petek v novembru, tj. **20. novembra 2015**. Akcija bo potekala v okviru Tradicionalnega slovenskega zajtrka, in to na enak način kot v minulih letih. Tudi letos bomo izdali promocijsko zgibanko Čebelica, moja prijateljica 9. Društva jo bodo prejela konec oktobra, že zdaj pa jih prosimo, da zgibanko po seznamu, ki ga bodo v začetku novembra prejela, dostavijo v krajevne vrtce in šole. Zgibanka

bo tudi tokrat namenjena otrokom v vrtcih in prvi triadi osnovne šole. Prav je, da čebelarji stopimo skupaj in zagotovimo, da bo med, ki ga bodo otroci ta dan zajtrkovali, slovenski. Svetujemo vam, da se povežete z vrtci in šolami in jim ponudite tako med kot tudi sodelovanje – npr. izvedbo naravoslovnega dne ali predstavitev čebelarstva. Za nasvet in pomoč lahko zaprosite tudi go. Tanjo Magdič (tanja.magdic@czs.si ali 040/436 513).

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

10. obletnica izdelave prve peneče medice

Društvo izdelovalcev medenih pijač Maribor in ČZS vabita vse čebelarke in čebelarje na pestro dogajanje ob 10. obletnici izdelave prve peneče medice. Ker je rojstni kraj peneče medice Maribor, bo osrednji dogodek potekal v tem mestu ob Dravi. V petek, 16. oktobra 2015, bodo v **Hiši stare trte odprli razstavo medenih pijač**, v soboto, 17. oktobra 2015, pa bodo na Festivalu stare trte v okviru Dneva čebelarstva pripravili prireditev z naslovom **»Ob 10. obletnici izdelave prve peneče medice«**. Program:

- ob 10.00 v Hiši stare trte: posebna novinarska konferenca, na kateri bosta prikazana nastanek prve peneče medice in njena uveljavitev v minulih 10 letih;
- ob 12.30: podelitev priznanj najbolje ocenjenim izdelovalcem medenih pijač (slavnostni govorniki:

predsednik ČZS Boštjan Noč, direktorica Zavoda za turizem Maribor-Pohorje Janja Viher, predsednik Društva izdelovalcev mednih pijač Maribor Marko Cesar in predsednik ČZD Maribor Vlado Pušnik) s kulturnim programom;

- od 9.00 do 18.00: čebelarška tržnica s posebnim kotičkom za izdelovalce medenih pijač, v katerem bo mogoča tudi pokušina teh pijač.

V okviru Festivala medu boste 13. in 14. novembra 2015 v Europarku v Mariboru lahko obiskali čebelarstvo tržnico in si ogledali razstavo medenih pijač, na kateri vas ob 10. obletnici izdelave prve peneče medice še posebej vabimo v poseben kotiček izdelovalcev medenih pijač.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Konferenca COLOSS-a in simpozij o apiterapiji v Sloveniji

ČZS bo ta mesec gostiteljica 11. mednarodne čebelarke konference COLOSS-a in simpozija o apiterapiji.

COLOSS (Prevention of honey bee COLony LOSSes – Preprečevanje izgub čebeljih družin) je mednarodno neprofitno združenje s sedežem v Bernu v Švici, usmerjeno v izboljšanje življenjskih razmer čebel (well-being) na svetovni ravni. V njem so združeni znanstveniki, veterinarji, specialisti na področju kmetijstva in študenti iz 69 držav. Na simpoziju bodo predstavljene znanstvene ugotovitve članov združenja in predlagane poti razvoja za naprej.

Čebelarji se konference COLOSS-a lahko udeležijo v petek, 23. oktobra 2015, od 9. do 13. ure, v prostorih ČZS, Brdo 8, Lukovica. Zagotovljeno bo simultano prevajanje.

Program:

9.00–10.00: Izginjanje čebel na svetovni ravni – pogled COLOSS-a na problematiko;

10.00–11.00: Varoja – novi pristopi k zatiranju;

11.00–12.00: Mali panjski hrošč – dozdajšnje izkušnje in prihodnji vidik na problematiko;

12.00–13.00: Razprava

Simpozij o apiterapiji bo potekal v petek, 23. oktobra 2015, v prostorih ČZS, Brdo 8, Lukovica.

Razpis rednih volitev v organe ČZS

Leta 2016 bo potekel štiriletni mandat voljenih članov organov ČZS. V skladu z določili 21., 22. in 25. člena Pravil ČZS je zato upravni odbor ČZS na svoji 17. redni seji, 9. julija 2015, sprejel sklep št. 228 o razpisu volitev predsednika, članov upravnega odbora, nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS. Redne volitve predsednika, članov nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS bodo ob 65. rednem volilnem občnem zboru ČZS, ki bo v soboto, 5. marca 2016. Volitve članov UO v volilnih okoliših bodo izvedene ob regijskih posvetih ČD, ki bodo novembra in decembra 2015. Postopek evidentiranja možnih kandidatov za predsednika, člane upravnega in nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS se je začel 9. julija 2015 in mora biti za člane upravnega odbora končan do 1. novembra 2015, za predsednika, člane nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS pa do 4. januarja 2016.

Omenjeni datum je kot rok za vlaganje kandidatur za predsednico/predsednika ČZS predviden zato, da bomo povzetek predstavitev kandidat/-ov in njihovih

ca, in v soboto, 24. oktobra 2015, na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede, Pivola 10, Hoče.

Osrednja tema simpozija bo uporaba čebeljih pridelkov v apiterapiji. Ker bo zagotovljeno simultano prevajanje, vabimo čebelarje, da se simpozija udeležijo **v petek, ob 14. uri, v Lukovici in v soboto, ob 9.30, v Mariboru**. Tam bomo z obiskom groba dr. Filipa Terča na pobreškem pokopališču počastili tudi spomin nanj. Število slušalk za simultano prevajanje je na obeh dogodkih omejeno, zato se morate, če želite spremljati simultano prevajanje, na dogodek prijaviti do 15. oktobra 2015, in sicer na e-naslov: andreja.kandolf@czs.si

Za udeležence simpozija organiziramo tudi strokovno ekskurzijo, v okviru katere bomo obiskali Čebelarstvo Vogrinčič, biodinamično kmetijstvo in pridelovalca vin ter čebelarji muzej Tigeli. Cena ekskurzije je 65 EUR, organizirana pa bo le, če se bo zanjo odločilo vsaj 30 slušateljev (število mest je omejeno). Prijave oz. rezervacije pošljite na e-naslov: andreja.kandolf@czs.si.

Dr. Peter Kozmus, vodja PRO in mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka JSSČ

programov lahko objavili v SČ, št. 2/2016, in z njimi seznanili širše članstvo. 22. člen Pravil ČZS namreč določa, da mora biti evidentiranje morebitnih kandidatov za predsednika, člane nadzornega odbora in častnega razsodišča končano 30 dni pred volilnim občnim zborom, to je do 4. februarja 2016. Za kandidature, ki bodo prispele po tem datumu, pa pred 65. rednim volilnim občnim zborom ne bomo mogli zagotoviti objave predstavitev v SČ.

Upravni odbor ČZS

Oddajamo apartma „Čebelarjeva hiška“

Terme Olimia

www.turizem.tevzeve-dobrote.si

Za čebelarje 5% popusti!

041/726-175

Sklepni dogodek projekta »Kar sejemo, to žanjemo«

ČZS, JSSČ bo v okviru sejma Narava – zdravje na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani **6. novembra ob 11. uri** pripravila sklepno prireditev projekta »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«. Na njej bomo predstavili rezultate spremljanja obiska čebel na treh sortah medovite ajde (Darja, Čebelica in Bamby), ki so jih po vsej Sloveniji posejali dijaki srednjih kmetijskih šol. Analize meritev in ovrednotenje rezultatov obiska čebel na ajdi bo predstavil dr. Janko Božič z Biotehniške fakultete.

V okviru dogodka bomo pripravili tudi novinarsko konferenco, na kateri bodo sodelovali: Boštjan Noč, predsednik ČZS; mag. Tanja Strniša, državna sekretarka MKGP, Branko Ravnik, direktor KGZS, mag. Jana Ramuš, GZS.

Ker želimo rezultate obiska čebel na treh sortah medovite ajde predstaviti tako strokovni kot širši javnosti, vas vabimo, da se udeležite dogodka in nas hkrati obiščete na stojnici, ki bo v sejmskih dneh, to je od 5. do 8. novembra 2015, bogato obložena z dobrimi iz ajde in žit. Pogostitev bodo pripravile srednje kmetijske šole, ki so sodelovale pri projektu in sicer:

- 5. 11. 2015: Center biotehnike in turizma Grm Novo mesto (predstavitev s sladicami: ajdova torta, ajdov kruh z mandlji ...),
- 6. 11. 2015: Biotehniški center Naklo (predstavitev s slaščičarsko-pekovskimi izdelki iz ajde in starih žit ter izdelke, ki so bili nagrajeni na sejmu AGRA),
- 7. 11. 2015: Šolski center Šentjur (predstavitev z ajdovimi kruhom ter kroglicami iz ajde in žit),
- 8. 11. 2015: Biotehniška šola Ptuj (predstavitev z izdelki iz ajdove moke in ajdove kaše).

Za celostno podobo stojnice bo poskrbela Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti iz Celja. Vljudno vas vabimo tako na dogodek kot tudi na obisk stojnice! Vse, ki se nameravate udeležiti dogodka, prosim, da sporočite svoje podatke (ime in priimek) na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si, kajti le tako vam bomo lahko zagotovili brezplačen vstop. Število mest je omejeno.

Po dogodku bomo **ob 13.00 uri** nadaljevali s strokovno razpravo z naslovom: **Spodbujanje sajenja medovitih rastlin na javnih površinah**. Več o strokovni razpravi bomo pisali v novembrski številki SČ.

Nataša Klemencič Štrukelj, svetovalka JSSČ

Partnerji v projektu »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«

Botri projekta »Od setve do žetve – kar sejemo, to žanjemo«

Povabilo k sodelovanju v pevskem zboru ČZS

Pevski zbor ČZS nadaljuje svoje delo. Od letošnjega aprila, ko smo se prvič sešli, do zdaj smo se na pevskih vajah zbrali osemkrat, dvakrat pa smo že nastopili v javnosti: prvič na prireditvi ob 13. slovenskem čebelarstem prazniku v Cerknici, drugič pa ob praznovanju 110-letnice delovanja ČD Kamnik v Kamniški Bistrici. Poslušalci so nas lepo sprejeli in nas tudi spodbujali k nadaljevanju dela.

V pevskem zboru je zdaj deset pevcev, ki redno prihajajo na vaje, nekateri tudi od daleč. Pevske vaje

so v prostorih ČZS vsak drugi torek v mesecu od 18. do 20. ure. Ustrezna glasovna zasedba in redna udeležba na vajah sta pogoja za dobro petje. Zaradi tega vse, ki že pojeje ali si to želite, vabimo, da se nam pridružite in da tako skupaj tudi na ta način prispevamo k ugledu našega čebelarstva. Pripravljenost za vaše sodelovanje nam lahko sporočite na e-naslov: anton.tomec@czs.si.

Anton Tomec, tajnik ČZS

Udeležba predstavnikov Čebelarske zveze Slovenije na različnih čebelarskih prireditvah

Slovenski čebelarji smo v različnih oblikah povezani že vse od leta 1873 in lahko smo ponosni na našo tradicionalno in trdno organiziranost, ki sloni na prostovoljnem delu, demokratičnosti in nenehnem prizadevanju velikega števila čebelarjev za naš skupni napredek.

Svoje predstavnike, ki zastopajo naše interese, izbiramo oz. volimo sami. Naši predstavniki so tako zaupanja vredni in ugledni čebelarji, zato je prav, da jim ob različnih priložnostih izkazujemo potrebno pozornost.

Tako čebelarska društva kot tudi območne čebelarske organizacije prirejajo različne prireditve, bodisi ob svojih jubilejih bodisi ob drugih priložnostih. Na te prireditve poleg drugih čebelarskih kolegiov vabijo tudi predsednika, podpredsednike, člane upravnega ali nadzornega odbora ter tudi častnega

razsodišča Čebelarske zveze Slovenije. Prav je, da organizatorji vabljenih predstavnikov Čebelarske zveze Slovenije povabijo pravočasno, vabljeni pa naj svojo udeležbo na prireditvi potrdijo, tako da organizator lahko pripravi program.

Pogosto se pripeti, da vabljenim predstavnikom Čebelarske zveze Slovenije organizatorji čebelarskih prireditev ne namenijo dovolj pozornosti, jih javno ne pozdravijo niti jim ne dajo možnosti za nagovor. Iz spoštovanja do naše stanovske pripadnosti in njenih predstavnikov organizatorjem čebelarskih prireditev predlagamo, da so pazljivi na te pomembne podrobnosti. Vljudno prosimo, da to priporočilo sprejmete z naklonjenim razumevanjem.

Anton Tomec, tajnik ČZS

Poštna znamka z vonjem po medu

Pošta Slovenije je 25. septembra 2015 izdala priložnostno poštno znamko, s katero je podprla in filatelistično zaznamovala projekt »Tradicionalni slovenski zajtrk«. Znamka je tiskana v posebni tehniki in ima vonj po medu. Nakup je mogoč v mali polji po 10 znamk z nominalno vrednostjo 0,77 EUR. Pošta Slovenije je izdala tudi t. i. ovitek prvega dne, na katerem sta poleg omenjene znamke tudi ilustracija v povezavi z znamko in odtis žiga prvega dne. Cena ovitka je 1,90 EUR. Tako znamke kot ovitki bodo v prodaji eno leto od datuma izida oz. do prodaje zaloga, saj so tiskani v omejeni količini. Znamke lahko uporabljate sami pri vaši pisni korespondenci, prav tako pa so primerne tudi za darila vašim poslovnim

Foto: Pošta Slovenije

partnerjem. Za kakršne koli dodatne informacije vam je na voljo g. Darko Lončarič po tel. št.: 02/449 22 48 ali na e-naslovu: darko.loncaric@posta.si.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Zakaj si čebela ne zasluži mesta na evrskem kovancu?

Na novinarski konferenci ob izidu poštne znamke z vonjem po medu je predsednik ČZS Boštjan Noč izrazil veselje in ponos, da je Pošta Slovenije prepoznala vrednost čebel. Ob tem je izrazil tako kri-

tiko na račun Banke Slovenije kot tudi upanje, da bo zdaj, ko se uresničuje pobuda Slovenije za razglasitev svetovnega dneva čebel, kranjska sivka dobila svoje mesto na evrskem kovancu. ČZS

Knjiga Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje

Čebelarji so zelo dobro sprejeli knjigo »Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje«, tako da je njen drugi del razprodan. Zaradi tega smo se v ČZS odločili za ponatis knjige, pa tudi za manjše popravke.

Zdaj poteka popraviljanje in usklajevanje gradiva, zato pričakujemo, da bo knjiga kmalu znova na voljo čebelarjem.

ČZS

Natečaj za Zlati medenjaki

Obveščamo vas, da je ČZS tudi v tem letu razpisala natečaj za Zlati medenjaki. Vse podrobnosti razpisa najdete na spletni strani ČZS, lahko pa tu-

di pišete ge. Tanja Magdič na e-naslov: tanja.magdic@czs.si.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Novo – slikanica Najboljši poklic čebelar

Izšla je nova poučna slikanica s fotografijami »Najboljši poklic čebelar«, namenjena najmlajšim čebelarjem. Zainteresirani jo lahko za 14,90 EUR kupijo tudi

na Čebelarški zvezi Slovenije. Naročila sprejema ga. Dimc (041/370 409, barbara.dimc@czs.si).

Uradne ure svetovalke za ekonomiko

Oktober in novembra bodo uradne ure svetovalke JSSČ za ekonomiko čebelarjenja ge. Tanje

Magdič (040/436 513) v več krajih po Sloveniji. Razpored si lahko ogledate spodaj.

Datum	Ura	Kraj	Kontakt
7. okt.	14.00-16.00	Restavracija Gastro, Rajšpova ulica 16, Ptuj	g. Repič, 031/484 528
14. okt.	14.00-16.00	Čebelarški dom ČD Črnomelj, Sela pri Otovcu	g. Milinkovič, 031/651 006
27. okt.	15.00-16.00	Park vojaške zgodovine Pivka, Kolodvorska 51, Pivka	g. Dolgan, 040/757 694
3. nov.	15.00-16.00	Čebelarški dom Beltinci	g. Šemen, 031/787 235

Delo terenskih svetovalcev v jesenskem obdobju

Zdaj je že čas, v katerem se čebelja družina pripravlja na zimsko obdobje. Gnezdo čebelje družine se krči v tisti del panja, v katerem namerava družina prebiti hladne dni. Naloga čebelarja je, da v tem obdobju kar najbolje poskrbi za svoje čebelje družine. Za nasvete lahko povprašate tudi terenske svetovalce, ki vam bodo svetovali o temah s področja tehnologije čebelarjenja. Svetovali vam bodo tudi, kako se vključiti v kakovostne sheme in kako izpolnjevati čebelarstvo dokumentacijo, ki jo mora voditi vsak čebelar. V tem mesecu bodo terenski svetovalci poleg

osebnega svetovanja pri čebelarjih na svojih območjih izvajali tudi delavnice. Tako bodo izvedli delavnice o uporabi spletnih aplikacij e-Čebelar in o izpolnjevanju obrazcev v čebelarstvu. Udeležba na obeh delavnicah je za čebelarje brezplačna. Ob tej priložnosti boste lahko navezali stik s terenskim svetovalcem na vašem območju ali se z njim posvetovali o kaki čebelarški težavi. Celoten seznam terenskih svetovalcev je objavljen tudi na spletni strani ČZS.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Svetovanja terenskih svetovalcev v oktobru

Datum	Čas	Izvajalec	Kraj	Kontakt
Izpolnjevanje obrazcev v SDHNC				
1. okt.	18.00	Janez Markič	Gostilna Labore, Kranj	031/365 021
7. okt.	18.00	Branko Skrt	Čebelarški dom, Levstikova 8b, Ilirska Bistrica	041/484 174
8. okt.	17.00	Andrej Jernej	OŠ Radeče	030/604 064
8. okt.	17.00	Janko Goričan	Pri g. Kadišu	031/644 534
8. okt.	17.30	Roman Marinko	KS Notranje Gorice	030/604 008
9. okt.	16.00	Dušan Žunko	Pri g. Žunku, Sužid 41, Kobarid	031/870 709
9. okt.	17.00	Franc Podrižnik	Andragoški zavod Ljudske univerze Velenje	041/764 319
14. okt.	18.00	Anže Percič	Občina Tržič - dvorana	040/639 655
16. okt.	17.00	Martin Čuš	Sedež ZČDP, Trstenjakova 9, Ptuj	030/604 071
16. okt.	18.00	Franc Tratnjek	Biotehniška šola v Rakičanu	041/606 013
16. okt.	19.00	Miroslav Cetina	Gasilski dom Cerknica, Notranjskega odreda 42b, Cerknica	041/900 132
17. okt.	10.00	Aleš Rodman	Čebelarstvo Rodman, Koboli 8, Štanjel	031/298 302
17. okt.	19.00	Jakob Madjar	Gostilna Sijarto, Puconci	041/598 356
22. okt.	17.00	Peter Babnik	Kulturni dom Vojnik	041/211 295
22. okt.	17.00	Franc Kobe	Center biotehnike in turizma Grm Novo mesto	041/940 606
23. okt.	18.00	Klavdijo Babič	OŠ Dekani	041/825 680
25. okt.	10.00	Pavel Praper	Šolski čebelnjak pri fari, Prevalje	030/604 087
4. nov.	17.00	Vlado Pušnik	Pivola 8, Hoče	041/610 110
6. nov.	18.00	Branko Borštnik	Gasilski dom Velike Lašče	031/336 905
6. nov.	18.00	Dušan Milinkovič	Čebelarški dom na Selih pri Otovcu	030/604 090
Uporaba spletne aplikacije eČebelar				
1. okt.	20.00	Janez Markič	Gostilna Labore, Kranj	031/365 021

Datum	Čas	Izvajalec	Kraj	Kontakt
2. okt.	17.00	Janko Goričan	Rastavracija Pridigar	031/644 534
2. okt.	18.00	Dušan Milinkovič	Čebelarški dom na Selih pri Otovcu	030/604 090
7. okt.	17.00	Anže Perčič	Občina Tržič – dvorana	040/639 655
8. okt.	19.30	Roman Marinko	KS Notranje Gorice	030/604 008
9. okt.	17.00	Franc Kobe	Center biotehnike in turizma Grm Novo mesto	041/940 606
9. okt.	18.00	Branko Borštnik	Dom čebelarjev Apis Ribnica	031/336 905
9. okt.	18.00	Dušan Žunko	Pri g. Žunku, Sužid 41, Kobarid	031/870 709
16. okt.	16.00	Franc Tratnjek	Biotehniška šola v Rakičanu	041/606 013
16. okt.	17.00	Miroslav Cetina	Gasilski dom Cerknica, Notranjskega odreda 42b, Cerknica	041/900 132
16. okt.	19.00	Martin Čuš	Sedež ZČDP, Trstenjakova 9, Ptuj	030/604 071
17. okt.	8.00	Aleš Rodman	Čebelarstvo Rodman, Koboli 8, Štanjel	031/298 302
17. okt.	17.00	Jakob Madjar	Gostilna Sijarto, Puconci	041/598 356
22. okt.	19.00	Peter Babnik	Kulturni dom Vojnik	041/211 295
23. okt.	20.00	Klavdijo Babič	OŠ Dekani	041/825 680
25. okt.	12.00	Pavel Praper	Šolski čebelnjak pri fari, Prevalje	030/604 087
28. okt.	18.00	Andrej Jernej	V prostorih KS Blagovna	030/604 064
4. nov.	18.00	Branko Skrt	Čebelarški dom, Levstikova 8b, Ilirska Bistrica	041/484 174
4. nov.	19.00	Vlado Pušnik	Pivola 8, Hoče	041/610 110

Strokovna razprava o NPK čebelar/čebelarka

V četrtek, 8. oktobra 2015, bo od 16. do 19. ure v Čebelarskem centru Slovenije, Brdo 8, Lukovica, potekala strokovna razprava o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (NPK) s poudarkom na poklicu čebelar/čebelarka. Namen strokovne razprave je ovrednotiti dozdašnje izkušnje s sistemom NPK in pomembnost poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarka, prav tako pa tudi oblikovati sklepe in opredeliti skupne izzive za naprej. V okviru razprave bomo po ogledu promocijskega filma o NPK čebelar/čebelarka predvidoma obravnavali osem tem, in sicer:

1. Kaj je NPK? – Pregled zgodovine in oblikovanosti sistema NPK v Sloveniji (predstavniki Centra za poklicno izobraževanje);
2. Začetki NPK čebelar/čebelarka (Brane Borštnik);
3. Pogled na zgodovino NPK čebelar/čebelarka (2003–2015) s poudarkom na vlogi ČZS pri uvažanju te poklicne kvalifikacije ter rezultati anketiranja čebelarjev s pridobljeno NPK (Marko Borko);

4. Kakšno je znanje čebelarjev z NPK čebelar/čebelarka? – Pogled predsednika komisije za potrjevanje in preverjanje NPK čebelar/čebelarka (mag. Franc Javornik);
5. Predstavitev pobude za novo NPK apiterapevt/apiterapevka (Karl Vogrinčič);
6. Kako vodimo svetovalne postopke za pridobitev NPK čebelar/čebelarka pri nas? – Predstavitev izvajalca svetovalnih postopkov (predstavniki Centra biotehnike in turizma Grm Novo mesto);
7. Kako vodimo svetovalne postopke za pridobitev različnih kmetijskih NPK pri nas? – Predstavitev izvajalca svetovalnih postopkov (predstavniki Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije);
8. Razprava in oblikovanje sklepov.

Udeležba na strokovni razpravi je brezplačna. Vabimo vas, da se pridružite razpravi in v njej tudi sodelujete. **MB**

Jesenski tečaj za čebelarje začetnike

ČZS bo v sodelovanju s ČZD Maribor letos jeseni v Mariboru pripravila tečaj za čebelarje začetnike, vendar ga bomo izvedli le, če se bo nanj do 15. oktobra 2015 prijavilo najmanj 40 čebelarjev začetnikov. Največje število prijav za tečaj je 50, zato pohitite s prijavo! Tečaja se lahko udeležijo le bodoči čebelarji in čebelarji začetniki, ki čebelarijo manj kot tri leta. Začetek tečaja bomo sporočili po uskladitvi s soorganizatorji in predavatelji na terenu. Natančen urnik z datumi in kraji bodo vsi prijavljeni slušatelji prejeli po e-pošti pred začetkom tečaja.

Na tečaj se lahko prijavite po elektronski pošti na e-naslov: marko.borko@czs.si, po tel. št.: 051/637 204 ali v aplikaciji eČebelar (potrebna je predhodna registracija). Ob prijavi po e-pošti obvezno navedite ime in priimek, naslov (ulica, hišna številka, številka pošte, kraj), čebelarsko društvo, koliko let čebelarite, tel. št. ali št. GSM in e-naslov. Mogoča je bodisi individualna bodisi skupinska prijava. Prijave na tečaj bomo začeli sprejemati v petek, 9. oktobra 2015, od 10. ure naprej. Prijave, oddane pred tem datumom in uro, ne bodo sprejete! **ČZS**

Urnik usposabljanj v oktobru

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti izkaznico ČZS!** Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
7. okt.	18.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Kulturni center Rogaška Slatina	g. Janžek 031/608 879
5. okt.	16.00	Označevanju medu, ustreza tehnologija pridelave medu in vključevanje v sheme kakovosti – delavnica	Tomaž Samec	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	g. Samec 040/436 517
5. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	mag. Andreja Kandolf Borovšak	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Kandolf Borovšak 040/436 514
5. okt.	16.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Grm Novo mesto, Center biotehnike in turizma	Referat višje šole 07/393 47 34
5. okt.	17.30	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Grm Novo mesto, Center biotehnike in turizma	Referat višje šole 07/393 47 34
7. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Tomaž Samec	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	g. Samec 040/436 517
7. okt.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Restavracija Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj	g. Repič 031/484 527
7. okt.	16.30	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	OŠ Dekani	ga. Smrdelj 041/613 067
7. okt.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Boštjan Kojek	Zadružni dom Zadvor, Ljubljana Sostro	g. Smekar 041/639 440
7. okt.	17.30	Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev	Tanja Magdič	Restavracija Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj	g. Repič 031/484 527
7. okt.	18.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	OŠ Dekani	ga. Smrdelj 041/613 067
7. okt.	19.00	Uporaba spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč – SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov	Boštjan Kojek	Zadružni dom Zadvor, Ljubljana Sostro	g. Smekar 041/639 440
14. okt.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Čebelarški dom ČD Črnomelj, Sela pri Otovcu	g. Milinkovič 031/651 006
14. okt.	16.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Boštjan Kojek	ČD Kanal - Brda, Neblo 1b	g. Štucin 041/450 240
14. okt.	16.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Dom upokojevcv Slovenj Gradec, Šolska c. 10a	g. Jelen 041/522 230
14. okt.	17.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Turistična kmetija Hari, Spodnja Ščavnica 42, Gornja Radgona	g. Litrop 040/299 353
14. okt.	17.30	Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev	Tanja Magdič	Čebelarški dom CD Črnomelj, Sela pri Otovcu	g. Milinkovič 031/651 006
14. okt.	17.30	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Dom upokojevcv Slovenj Gradec, Šolska c. 10a	g. Jelen 041/522 230
14. okt.	20.00	Uporaba spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč – SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov	Vlado Auguštin	Turistična kmetija Hari, Spodnja Ščavnica 42, Gornja Radgona	g. Litrop 040/299 353
19. okt.	16.00	Uporaba spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč – SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov	Lidija Senič	Sedež regionalne izpostave JSSC v Dobrni, Kulturni dom Dobrna, Dobrna 1a, Dobrna	ga. Senič 040/436 515
19. okt.	16.30	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Tomaž Samec	Kulturno promocijski center Sveti Jurij ob Ščavnici	g. Zinkovič 031/524 792
19. okt.	17.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Dom čebelarjev Apis Ribrica, Dolenji Lazi	g. Skulj 041/368 115
19. okt.	18.30	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Dom čebelarjev Apis Ribrica, Dolenji Lazi	g. Skulj 041/368 115
20. okt.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Boštjan Kojek	Dom krajevne skupnosti Kokrica, dvorana TD Kokrica, Cesta na Brdo 30	g. Tiringer 041/971 121
20. okt.	19.00	Uporaba spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč – SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov	Boštjan Kojek	Dom krajevne skupnosti Kokrica, dvorana TD Kokrica, Cesta na Brdo 30	g. Tiringer 041/971 121
21. okt.	17.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Park vojaške zgodovine Pivka, Kolodvorska 51, Pivka	g. Dolgan 040/757 694
27. okt.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Park vojaške zgodovine Pivka, Kolodvorska 51, Pivka	g. Dolgan 040/757 694
27. okt.	17.30	Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev	Tanja Magdič	Park vojaške zgodovine Pivka, Kolodvorska 51, Pivka	g. Dolgan 040/757 694
28. okt.	17.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Čebelarški dom Poljčane	g. Ačko 051/662 841

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
28. okt.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Boštjan Kojek	Center za medgeneracijsko druženje, Cesta Notranjskega odreda 46, Stari trg pri Ložu	g. Ivancič 041/909 001
28. okt.	19.00	Uporaba spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč - SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov	Boštjan Kojek	Center za medgeneracijsko druženje, Cesta Notranjskega odreda 46, Stari trg pri Ložu	g. Ivancič 041/909 001
3. nov.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Čebelarški dom Beltinci	g. Šemen 031/787 235
3. nov.	17.30	Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev	Tanja Magdič	Čebelarški dom Beltinci	g. Šemen 031/787 235

Usposabljanja iz Programa ukrepov na področju čebelarstva

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
14. okt.	17.00	Oskrba čebeljih družin med letom	Milan Meglič	CD Barje, Ulica Danila Kraigherja 2, Ljubljana	g. Ovca 041/820 346
16. okt.	17.00	Apiterapija	Franc Šivic	Sejna dvorana Občine Tolmin	g. Podgornik 040/800 402
23. okt.	16.00	Izdelava medenih pijač	Franc Absec	Čebelarški dom Šmarje pri Jelsah	g. Pušnik 031/518 411

Podatki o gibanju tehnic od 21. 8. 2015 do 20. 9. 2015

Opazovalna postaja	Gibanje tehnic \pm kg	Opis do-gajanja
Goriško, Šempeter	1,7	bršljan
Ribniško Pohorje	-3,1	ni medilo
Lendava	-1,9	ni medilo
Bled	-2,4	ni medilo
Koper, Dekani	-2,9	ni medilo
Logaška planota, Menišija	-4,4	ni medilo
Bela krajina, Poljanska gora	-3,8	ni medilo
Bistriško Pohorje	-0,5	ni medilo
Vransko, Prebold	-1,3	ni medilo
Metlika	-3,2	ni medilo
Slovenska Bistrica, Oplotnica	-4,1	ni medilo
Travna gora	-2,0	ni medilo
Zreško Pohorje	2,2	gozdna podrast
Goričko, Dankovci	-2,2	ni medilo
Laško, Malič	-2,9	ni medilo
Loška dolina, Kozarišče	-1,2	ni medilo
Kočevski rog	-1,6	ni medilo
Kostrivnica, Lahomno	-5,8	ni medilo

Kozjak, Kapla	-11,7	ni medilo
Krim, Iška vas	0,3	jesensko cvetje
Ptuj, Haloze	1,3	jesensko cvetje
Dolenjske Toplice	-6,1	ni medilo
Krško, Sevniško	-7,2	ni medilo
Kanalsko, Tolminsko	-2,8	ni medilo
Stojna	-1,4	ni medilo
Vrhnika, Borovnica	0,2	jesensko cvetje
Žužemberk	-2,7	ni medilo
Krim-Kurešček	-8,0	ni medilo
Slovenske gorice, Lenart	-6,3	ni medilo
Ruško Pohorje	-0,8	ni medilo
Šentjernej, Gorjanci	-3,1	ni medilo
Braslovče	-1,4	ni medilo
Brežice	-2,9	ni medilo
Lovrenško Pohorje	-2,7	ni medilo
Slovenske gorice-Korena	-5,4	ni medilo
Ilirska Bistrica	-3,3	ni medilo
Gorjanci, Kostanjevica na Krki	-1,8	ni medilo
Kranjska Gora	-1,8	ni medilo
Ljutomer	-0,6	ni medilo
Podčetrtek	-8,2	ni medilo

Medikoel

INHALACIJA AEROSOLA IZ PANJA

Ponujamo sete za inhalacijsko aerosolno terapijo iz panja API-AEROSOL I (set z naravnim vlekem) in API-AEROSOL II (set s prisilnim vlekem).

KONCENTRATI ZA MEŠANJE Z MEDOM

Pri nas dobite tudi kakovostne koncentrate ameriškega slamika (125 g) in soka rdeče pese (125 g) za mešanje z medom.

Medikoel, d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, tel.: 04 537 85 10, GSM: 041 618 775
 info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

Članom ČZS omogočamo 7% popust pri nakupu čebelarke opreme Lyson v vrednosti več kot 50 EUR. Pri nakupu več kot 200 kg sladkorja pa omogočamo 11% popust na vso čebelarsko opremo Lyson.

6-satno samobračalno točilo, AŽ-on LR-sate
cena: **1.510,18 €**

LR-panj iz polistirena
cena: **74,50 €**

Komora za dekrystalizacijo medu 300 l, cena: **1.100,00 €**

Pogače in sladkor za krmiljenje čebel – ugodno

LR- in AŽ-satnice
cena: **1,05 €**

*vse cene vsebujejo DDV

Preostalo čebelarsko opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si
Delovni čas: od ponedeljka do petka: 9.00–13.00 in 16.00–19.00, ob sobotah: 8.00–12.00

Belokranjski hram, d. o. o., Ulica Staneta Rozmana 16, 8340 Črnomelj, GSM: +386 40 745 750, +386 40 748 588, +386 31 695 485
www.belokranjski-hram.si, facebook-belokranjski hram, E: info.belokranjski-hram@t-2.si

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klösch, Avstrija
Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
Ponedeljek-petek
8:00-12:00 13:00-18:00
Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade d.o.o. iz Šenčurja
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

-imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voskal
Obvezna je predhodna telefonska najava!

-Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.

-Garantiramo razkuževanje s paro.
Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.

-Po želji izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.

-Obdelava voska možna skozi celo leto.

-Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

darf die Austria Bio Garantie kontrollierter Betrieb

Prašički (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev.
Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani).
Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17
GSM: 041 420 200
E-pošta: spelakrze@yahoo.com

Z veljavno čebelarsko izkaznico priznamo 4% popust pri nakupu v vrednosti več kot 42 EUR.

PRODAM

Sadike drena (Kočevje), tel.: 031/389 605.

Eno- in dvoletne sadike evodije, visoke do enega metra, tel.: 031/266 814.

Večjo količino čebeljega voska ter akacijevga in cvetličnega medu, tel.: 031/326 959.

Matični mleček lastne pridelave, pakiran v 40, 150 ali 700 g embalaži; po želji ga pošljem po hitri pošti, tel.: 031/484 527.

Letošnji akacijev, kostanj in hojev med, tel.: 040/892 240.

Letošnji kakovostni cvetlični, akacijev, gozdni in hojev med, tel.: 070/869 248.

Akacijev in cvetlični med v sodih po 50 kg (Ljubljana), tel.: 041/560 075.

Akacijev, cvetlični in hojev med, tel.: 031/882 295.

Akacijev, gozdni in hojev med, tel.: 041/403 960.

Cvetlični in akacijev med, tel.: 040/815 884.

Cvetlični, akacijev, kostanj in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Ajdov in akacijev med v korcarih ali sodih (Prekmurje), tel.: 041/340 408.

250 kg gozdnega medu ter 30 čebeljih družin na 9 in 10 AŽ-satih (Goričko), tel.: 031/481 176.

Hojev med in štiri novejši trietažne panje z dvema družinama v vsakem (Žiri), tel.: 041/239 062.

Nekaj zdravih čebeljih družin na 1/1 in 2/3 LR-satih (okolica Ljubljane), tel.: 041/812 057.

Čebelje družine na AŽ-satih, tel.: 041/868 121.

Štirisatno točilo z motorjem, tel.: 041/686 436.

Čebelje družine s čebeljakom in opremo, šest 10-satnih AŽ-panjev in en 9-satni AŽ-panj, tel.: 041/889 462.

Tri zdrave čebelje družine v nakladnih panjih, različno čebelarско orodje in več naklad, tel.: 031/891 306.

Nove 7- in 10-satne AŽ-panje, tudi trietažne, mogoča menjava za čebelje družine, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Tovornjak Hyundai 100, vozen z B-kategorijo, testiran, s 24 naseljenimi čebeljami družinama, tel.: 041/727 456.

Mercedes Benz 407D, vozen z B-kategorijo, letnik 1976, starodobnik, dobro ohranjen, primeren za prevoz čebel v zabojniku, tel.: 031/781 895.

Montažni čebeljak (les, železo) z 12 AŽ-panji, kromirano trisatno točilo in drugo opremo (Jesenice), tel.: 031/815 581.

Grelec za med, novejši tip, 600 W, nerabljen, tel.: 031/408 155.

Tovornjak Renault midliner, letnik 1999, 81 AŽ-panjev s čebelami ali brez njih, 10 naseljenih AŽ-panjev in samoobračalno štirisatno točilo, tel.: 051/385 014.

Stroj za izdelavo kremnega medu, tel.: 041/421 660.

Novo knjigo Čudežni svet čebel (Stična), tel.: 041/967 964.

Knjige Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje I in II, Od čebele do medu in še 15 drugih, tel.: 031/427 958.

KUPIM

Čebelji vosek, tel.: 041/822 366.

Enoletne sate, tel.: 041/686 436.

MARJAN ŽEROVNIK
1948–2014

Marjan Žerovnik, dipl. inž. strojništva, je čebelaril s 37 družinami v kraju Vrhek v občini Tržišče na Dolenjskem, bil pa je tudi prevaževalec. Bil je velik poznavalec in ljubitelj čebel. V naravi je našel vse potrebne odgovore in to miselnost je širil tudi med druge. Čebelaril je več kot 20 let. Prejel je odličje Antona Janše III. stopnje. Po njegovi smrti je čebelarstvo prevzel starejši sin Aleš.

Člani ČD Domžale ga bomo ohranili v lepem spominu. *ČD Domžale*

STANISLAV MARTIN TOMAŽIČ
1941–2014

Poslovali smo se od našega člana Stanislava Martina Tomažiča iz Domžal. Rodil se je v vasi Liberga pri Šmarternem pri Litiji. Za čebelarjenje ga je navdušil stric Tone, prvo čebeljo družino pa mu je podaril sosed. Čebelarско znanje je delil s čebelarji ter ga prenašal na družinske člane. Rad

se je udeleževal čebelarških dogodkov. Prejel je odličje Antona Janše III. stopnje. Čebelarji smo ga na zadnjo pot pospremili z društvenim praporom. Ohranili ga bomo v lepem spominu. *ČD Domžale*

FRANC ZALETELJ
1951–2015

Sredi maja je prenehalo biti srce Franca Zaletelja. Rodil se je leta 1951 v Stražišču pri Kranju, že v zgodnji mladosti pa mu je oče, ki je bil prav

tako čebelar, vcepil ljubezen do čebel. Vseskozi je bil član ČZS. Za 40 let članstva v naši krovni organizaciji je lani prejel značko zvestobe, sicer pa je za svoje delo na področju čebelarstva prejel tudi odličje Antona Janše III. stopnje. Dejavno se je vključeval v delo domačega ČD Goriče, predvsem pa je imel veliko znanja, ki ga je želel posredovati zlasti mladim. Med drugim je želel na POŠ na Trsteniku ustanoviti čebelarški krožek, a mu to zaradi zahrbtni bolezni, žal, ni uspelo. V čebelarskih vrstah je tako nastala še ena vrzel, saj smo izgubili delavnega, poštenega in znanja polnega člana. *ČD Goriče*

FRANC MAČEK 1940-2015

Letos aprila se je nenadoma poslovil naš član Franc Maček. Čebelariti je začel leta 1979. Čebelar je bil tu-

di njegov oče, Franc pa je edini od treh bratov nadaljeval očetovo delo. Nazadnje je imel štiri čebelje družine. Rad je imel naravo in vse, kar je povezano z njo, zato je tudi z veseljem delal na svoji kmetiji. Rad se je udeleževal naših srečanj in izletov. Bil je dober čebelar in prijatelj. Naš čebelar Franc nam bo ostal v lepem spominu. *ČD Pesnica pri Mariboru*

JOŽE MARENTIČ 1936-2015

V prvih dneh junija, ko so čebele pridno polnile satje, se je od domačih in prijateljev čebelarjev poslovil Jože Marentič. Čebelariti je začel pred petdesetimi leti. Za čebele je skrbel v Mali vasi, kjer je živel, in v Istri. Leta 1974 se je včlanil v ČD Grosuplje. Nekaj let je bil tudi član upravnega odbora in komisije za odlikovanja. Podporo društvu je dokazal tudi z darovanjem žeblička na društve-

nem praporu. Za svoje delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter srebrno odličje Franca Košaka. Ko je opešal, je skrb za čebele prepustil zetu, čeprav je še vedno z veseljem mislil nanje. *ČD Grosuplje*

ALEKSANDER HERMAN 1935-2015

Čebelariti je začel leta 1980 v Kamnici pri Mariboru. Čebelaril je z desetimi čebeljimi družinami v različnih panjskih sistemih. Bil je vesten in delaven član upravnega odbora. V ČD je bil štiri leta tajnik, dve leti gospodar in vodja čebelarskega krožka v OŠ Kamnica. Za svoje delo na področju slovenskega čebelarstva je prejel društveno priznanje in odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Zahvaljujemo se mu za vse delo, ki ga je opravil v ČD. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Kamnica Brestrnica

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

Zaščitna oprema za čebelarjenje
Posode in točila za med
Sladkor in sladkorne pogače, sirup za čebele

Nudimo vam:
Voščene šatnice AŽ, LR
Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3
Drobni pribor

Kozarce za med
Pokrovčke s čebeljimi motivi
Stekleničke za propolis
Steklenice raznih oblik in velikosti
Kartonsko in plastično embalažo

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:

Pon., sre., pet. odprto od 9h - 17h

Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNICE
 ☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
 GSM 051 614 683
 www.kipgo.net; kipgob@gmail.com
 PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
 ☎ (01) 729 61 30, e-mail: cebelarna.lukovica@gmail.com

PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV

-CEDILA
 -KADILNIKI
 -ZASČITNA OPREMA
 -PANJJI IN OPREMA
 -SATNICE
 -OSTALI ČEBELARSKI
 PRIPOMOČKI

NAROČENO
 POŠLJEMO
 TUDI PO
 POSTI!

EMBALAŽA ZA MED:
 -STEKLENA
 -PLASTIČNA
 -KARTONSKA
 -POKROVČKI

NALEPKJE ZA MED,
 MEDENE PIJAČE IN
 PRELEPKJE
 0,28 EUR/POLA

IZDELUJEMO:
 -PRAŠILČKE: 3S,
 4S, 5S, 7S
 -PANJE AŽ: 9S, 10S,
 po naročilu 11S, 12S
 -PANJE AŽ 3E 9S,
 10S, po naročilu 11S
 -PANJI AŽ KOZINC
 11+3

BATUJE	PE LUKOVICA
pon-pet 8 00-11 30	pon-pet 9 00-13 00
12 30-16 00	13 30-17 00
sob 9 00-11 00	sob 9 00-13 00

PARNI TOPILNIK
 VOŠČIN, SONČNI
 TOPILNIK LESENI IN IZ
 NERJAVEČEGA
 MATERIALA ZA
 1 ALI 2 SATA,
 PREŠE ZA VOŠČINE

GRELEC ZA
 TROPLENJE
 MEDU
 -v celoti iz
 nerjavečega
 materiala
 -moč: 2000 W

**AKCIJA V
 OKTOBRU
 190,00 EUR**

ZABOJNIKI ZA
 PREVOZ AŽ IN
 LR PANJEV
 PANJEV

IZPARILNIK ZA
 OKSALNO KISLINO

12 in 220V

Video o delovanju
 izparilnika na naši
 spletni strani!

GELOZNO
 FRUKTOZNI
 SIRUP

Čebelarjem z
 veljavno člansko
 izkaznico priznamo 4%
 popusta pri gotovinskem
 nakupu v vrednosti nad 50
 EUR v naših prodajalnah.

MODELI
 ZA
 VLIVANJE
 SVEČ

Glasiło Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

KONTAKTNI PODATKI ČEBELARSKÉ ZVEZE SLOVENIJE: Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Anton Tomec, tajnik: 01/729 61 02, 031/236 041, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si. **Uredništvo:** Marko Borko, urednik: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php.

Priznana rejska organizacija: dr. Peter Kozmus, strokovni vodja: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si. **Opazovalno-napovedovalna služba:** Jure Justinek, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, jure.justinek@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Čebelarska knjižnica Janeza Golničnika: vsak prvi delovni četrtek v mesecu od 13. do 17. ure: 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php.

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si. **Sklad za ohranitev kranjske čebele:** www.czs.si/sklad.php. **Spletna trgovina ČZS:** www.czs.si/eshop/index.php.

KONTAKTNI PODATKI JAVNE SVETOVALNE SLUŽBE V ČEBELARSTVU: Lidija Senič, vodja službe: 01/ 729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si, Boštjan Kojek, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja: 01/729 61 10, bostjan.kojek@czs.si, Tanja Magdič, svetovalka specialistka za ekonomiko: 01/ 729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si, Nataša Klemencič Štrukelj, svetovalka specialistka za ekonomiko, 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si, mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, svetovalka specialistka za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, svetovalec specialist za zagotavljanje varne hrane: 01/ 729 61 18, 040/436 517, tomaz.samec@czs.si, Zlatica Kovacevič, administrativna delavka, 01/729 61 24, zlatica.kovacevic@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, Brane Borštnik, Janez Gregori, prof. biol., Maksimiljan Gržina, Borut Preinfalk, dr. vet. med., dr. Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., Tone Žakelj

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 200 besed. Cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica

Tiskano na papirju s FSC certifikatom (trajnostno gospodarjenje z gozdovi).

Naklada: 7700, tiskano: 28. 9. 2015

Glasiło Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarska zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle

ČEBELARSKA OPREMA

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah: 9.00 - 12.00.

Kuhalnik voščin okrogli s parnim uparjalnikom

Art. 3302 **AKCIJSKA CENA: 267,84 EUR**
- za AŽ in LR satnike. REDNA CENA: 288,00 EUR

Izparilnik za oksalno kislino s toplim zrakom

Art. 7816

Izparilnik Varrox za oksalno kislino 12V - 12A

Art. 7811

AKCIJSKA CENA: 99,36 EUR

REDNA CENA: 108,00 EUR

Brizgalka za oksalno kislino s cevko, avtomatska 1-5 ml za nakladne panje
Art. 7809 **AKCIJSKA CENA: 36,00 EUR** za AŽ panje Art. 7810

REDNA CENA: 40,00 EUR

Akcijske cene veljajo od 01.10.2015 do 31.10.2015 oz. do prodaje zalog. DDV je vključen v ceno.

Slike so simbolične.

Homogenizator medu 100 kg

- za homogenizacijo in kremiranje medu
- dvojno lopatično mešalo
- z gretjem (art.7175) ali brez (art. 7176)
- izoliran, kar pomeni nizko porabo električne energije
- hitrost vrtenja: 55 n/min.

Različni modeli grelcev za segrevanje medu.

Art. 7110
Art. 7111
Art. 7112

Art. 7102 Art. 7101

VELIKA PONUDBA MODELOV ZA VLVANJE SVEČ

Art.7175

NAROČENO BLAGO VAM LAHKO ODPOŠLJEMO S PAKETNO POŠTO.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, SI-4208 Šenčur

Tel.: 04 25 19 410, info@logar-trade.si, www.logar-trade.si